

Colecția

INOROG

Referent literar: SZÁSZ János

Pentru elaborarea acestei lucrări, traducătorul a beneficiat de o
bursă a
Fundației SOROS.

© Residenz Verlag Salzburg, *A sziv segedigei*

© 1997 Institutul European Iași pentru prezenta ediție în limba
română ISBN: 973-586-072-4 Printed in
ROMANIA

Esterhâzy Peter

**Verbele auxiliare ale
inimii**

Introducere în beletristică

**Traducere și note de Anamaria
POP Postfață de Mircea
NEDELCIU**

Institutul European

***Știe să vorbească doar acela care știe să
spere, și invers.***

Ludwig WITTGENSTEIN

Curriculum Vitae

Asemenea lui ANOUILH' care și-a dat seama că nu are biografie, dar, citesc, se bucură teribil pentru asta, la fel nici eu nu am biografie, numai că pe mine acest lucru nici nu mă bucură, dar nici nu mă umple de disperare.

Indiferent cum o luăm, m-am născut în 14 aprilie 1950, la Budapesta, într-o capitală a unei țări est-europene, drept descendent al unei vechi familii, cum se obișnuiește să se spună. Conform unui proverb unguresc, dacă Pământul este pălăria lui Dumnezeu, Ungaria e buchetul de flori de pe pălărie^{1 2}. Dacă am descoperi, deci, că Pământul este într-adevăr pălăria lui Dumnezeu, am avea, oarecum, câștig de cauză. Copilăria-mi a coincis cu câteva acțiuni tragice ale socialismului timpuriu (drept descendenți, în 17 iunie 1951, am fost și noi deportați) - dar, în cazul în care omul supraviețuiește, aceste lucruri abia dacă pot afecta o copilărie. Copilăria mea a fost îngrozitoare doar pentru părinți. Gîndindu-mă la asta, acum și eu știu ce înseamnă sentimentul de groază.

Anul 1956 este un an important pentru mine, este anul în care mi-am început studiile, dacă e să mă exprim elegant. Incepînd din acest an am învățat și am jucat fotbal. Sînt mîndru că pentru cea de-a doua îndeletnicire, în jurul vîrstei de 20 de ani, pentru o scurtă perioadă de timp, am primit chiar și bani (și, desigur, mă mîndresc și mă bucur și pentru faptul că fratele meu mai mic³, în calitate de membru al selecționatei naționale de fotbal, reușește performanța golului, în cele mai diferite zone lingvistice - tot atîtea posibilități de traducere!). Mi-a plăcut foarte mult să învăț, descoperind aventura, amarul și beția

1 ANOUILH, Jean (1910), dramaturg francez.

2Vezi PETOFI, poezia *Națiunea ungară*.

3 ESTERHÁZY Márton.

învățăturii la Gimnaziul Piarist.

Exagerind puțin, tot din dorința de aventură am absolvit Facultatea de Matematică din Budapesta, după care am lucrat timp de patru ani la un Centru de calcul din capitală, deprinzându-mă, zice-se, cu hățipurile vieții. De atunci: *freie Schriftsteller**. Lucrarea mea de diplomă a avut titlul: „Optimum binary search trees”. Acum am 47 de ani, la jumătatea vieții mele ajungând în pădurea deasă și întunecoasă a copacilor căutărilor optime^{4 5} binare.

Sînt însurat, tatăl a patru copii. Despre scris, nu scriu. (Sau dacă totuși, foarte puțin, între brațele protectoare ale unei paranteze. De ce scrieți, pourquoi?⁶ - clasică întrebare. Toți își au propriile motivații: pentru unii, arta este un refugiu, pentru alții, este o metodă de cucerire. Dar omul se poate refugia în sihăstrie, în nebulie sau în moarte, iar de cucerit, poți cuceri și cu arme. De ce tocmai în *scris* concretizați, deci, refugiul și cucerirea? - citesc [SARTRE]⁷. Citesc [Roland BARTHES]^{8 9}: scriem ca să fim iubiți, dar de citit sîntem citiți în așa fel că nu putem fi iubiți - cu siguranță că aceasta e distanța care conferă statutul de scriitor.

Deci scriu: pentru plăcere, din spaimă, pentru libertate și din interiorul libertății; și pentru că „nu-mi place această lume narcotică, grețoasă și furioasă, vreau să o schimb”, Zitat Ende', scriu.)

Budapesta, 1997

Cuvînt introductiv

Toate întîmplările despre care se scrie în zilele noastre sînt foarte frumoase, importante, profunde și folositoare, palpitate sau cumpătate. Numai că le lipsește cuvîntul introductiv. Iată motivul pentru care am hotărît să scriu în așa fel această istorioară, încît ea să pretindă un cuvînt introductiv.

Au și trecut deja două săptămîni de la moartea mamei și trebuie să mă apuc de lucru înainte ca dorința extrem de

4 Scriitor liber profesionist (lb. germană).

5 Aluzie la primele rînduri din *Divina Comedie* a lui DANTE (1265-1321).

6 De ce? (lb. franceză).

7 SARTRE, Jean-Paul (1905-1980), scriitor și critic francez.

8 BARTHES, Roland (1915-1980), scriitor și critic francez.

9 încheiat citatul (lb. germană).

arzătoare care m-a încercat la înmormântare, adică nevoia de a scrie-despre-ea, să nu redevină acea năucă muțenie cu care am reacționat când am auzit că murise.

Deci, la lucrul, pentru că dorința de a scrie despre mama, cu toate că uneori apare cât se poate de pe neașteptate, este și cât se poate de incertă, adică trebuie să depun eforturi considerabile, ca nu cumva, pur și simplu, conform dispoziției de moment, să împînzesc întreaga pagină cu o singura literă, cu m m m m m mmm m mmmmmmmmm m mmm mmm.

Nu mă folosesc de limbaj, nu vreau să recunosc realitatea, cu atît mai puțin, să v-o înfățișez. Nu-mi trece prin cap nici să definesc lumea, în consecință nu definesc absolut nimic pe lumea asta, pentru că a defini nu înseamnă altceva decît a jertfi în permanență definiția, obiectului definit...

Nu vorbesc, dar nici nu tac, or asta înseamnă iarăși altceva. Sînt precaut, este vorba de mama mea. Probabil că aici ar putea fi tipărit totul în cursive... în curvăsiva ei de viață! Dar de ce ar fi mai pervers să scriu despre ea, decît să tac?! *Sau să fac orice altceva!* Să stau lîngă mormînt! Și asta ce mai este?! Sau să-i țin mîna și să aștept să mă strîngă! Să asist cum se împrăstie celulele trupului mort în lume, orevoar musiu, noi am fost o parte din mama ta, la revedere, băiatu', frumosule și prostuțule! mmmm m m Un bărbat nu-și exprimă durerea în fața lumii.

Simt că înnebunesc și în același timp mi-e iarăși bine: timpul trecător nu doare.

Condoleanțele orișicui, chiar și numai o privire, un cuvînt, sînt tot ce ar putea fi mai rău în clipa asta. Mă uit în altă parte sau îl reduc la tăcere pe cel care-mi vorbește, deoarece am nevoie de senzația că starea pe care tocmai o trăiesc este inexplicabilă și de neîmpărtășit; numai așa pot să cred că sentimentul meu de groază este clar și adevărat. De-ndată ce vorbesc alții despre el, mă plictisesc din nou, și totul devine automat de prisos. Totuși, vorbesc ici-colo, cu unul sau altul despre moartea mamei, deși nu are nici un rost, și mă înfurii dacă cineva îndrăznește să adauge vreo remarcă spuselor mele. În asemenea ocazii cel mai tare m-aș bucura dacă mi s-ar distra atenția spre altceva, ba chiar dacă aș fi luat în zeflemea.

De exemplu, în ultimul său film, James BOND, după ce își aruncă adversarul peste balustrada scărilor, întrebând fiind dacă respectivul *a murit*, răspunde: Sper! - iar eu am rîs ușurat. În definitiv, nici pe departe nu mă deranjează bancurile despre moarte și morți, dimpotrivă, chiar îmi place să le ascult.

Totuși, din cînd în cînd deznădăjduiesc și mi se destramă dintr-o dată planurile de zi cu zi, ce nu sînt altceva decît reeditarea planurilor *inițiale*, repetate automat ani și decenii la rînd, apoi mă ustură conștiința, atît de mare se cascadează neantul în ea... lată că mi-a și trecut, nu mai disper. Dacă scriu, scriu neapărat despre trecut, un trecut față de care m-am și achitat, cel puțin pentru perioada în care scriu. Indiferent despre ce va fi vorba în ea, această carte trebuie să dea dovadă de o oarecare suplețe, care să reamintească de faptul că opera nu este nicicînd dat natural, ci *trebuieță și danie*.

La fel ca și cu alte prilejuri, scriu literatură, înstrăinat de mine și transpus într-o mașină de rememorare și creație. M ALLARME spune că în lume totul există cu scopul de a deveni carte. Nici măcar nu-mi mai este rușine; m-am resemnat ca înfățișarea mea să fie așa cum o reflectă cărțile mele. Voi schimba ceva în toate acestea.

În acest text există, printre altele, citate, în forma lor originală sau prelucrată, din scrierile lui: APÂTI Miklos, H.C. ARTMANN, BABITS Mihály, Donald BARTHELME, Georges BATAILLE, Thomas BERNHARD, Jorge Luis BORGES, Albert CAMUS, Anton P. CEHOV, DSIDA Jenő, ESTERHÁZY Peter, FUST Milán, HAJNOCZY Peter, Peter HANDKE, ILLYES Gyula, JELENITS István, JUHÁSZ Ferenc, Valentin KATAEV, KORMOS István, KOSZTOLÁNYI Dezső, LAUTREAMONT, Stéphane MALLARME, MÁNDY Iván, MESZOLY Miklos, MOLNÁR Ferenc, Robert MUSIL, ORBÁN Otto, OTTLIK Geza, SZABO Lorinc, SFÎNTUL PAUL, Blaise PASCAL, PILINSZKY János, Arthur RIMBAUD, Jean-Paul SARTRE, Ronald SUKENICK, Lev TOLSTOI, Georg TRAKL, VAS István, VASADY Peter, VÁRADY Szabolcs, WEORES Sándor, Ludwig WITTGENSTEIN.

Voi ajunge un moșneag rămas virgin, pentru că nu am nici măcar atîta curaj încît să iubesc moartea.

Datat la Buda, la a 16-cea a lui
iunie

Al Tatălui și al Fiului -

Deși știam de ani de zile că mama este bolnavă, că „se simte cîinește”, ne-a surprins pe toți cînd ne-a telefonat tata, anunțîndu-ne cu o voce fermă și precaută, cumpătată și nouă pentru noi, nemaiauzită pînă atunci, că mama așa și pe dincolo,

iar el n-ar considera inutil, aceasta e convingerea sa personală, dacă „în aceste momente” am fi *acasă*, adică dacă ne-am duce acasă, astfel că am început să dăm din colț în colț, să folosim cu toții aproape aceleași cuvinte, să apelăm la ocupațiile cotidiene, care nu suportă amânare, ceea ce nu însemna nepăsare sau lipsă de sentimente, ci mai degrabă o manifestare a instinctului natural, acea convingere rațională că „problema” nu poate fi „atît de gravă”, doar niciodată n-a fost atît de gravă (exact cum obișnuia să spună tata: „nu e necaz, pînă cînd nu este necaz, numai cînd este necaz, e necaz”); dar tatăl nostru s-a răstit atunci la noi, iar noi ne-am năpustit din toate colțurile lumii.

E FRIG... CÎND, ÎN SFÎRȘIT, NE-AM ÎMBRĂCAT, S-A MIRAT FOARTE TARE CĂ PORT CRAVATĂ NEAGRĂ, ȘI M-A ÎNTREBAT DUPĂ CINE PORT DOLIU. I-AM SPUS CĂ MI-A MURIT MAMA. ATUNCI, M-A ÎNTREBAT CÎND ANUME, IAR EU I-AM RĂSPUNS: - IERI. - S-A DAT PUȚIN ÎNDĂRĂT, FĂRĂ SĂ SCOATĂ, DE ALTFEL, NICI O VORBĂ. AȘ FI VRUT SĂ ADAUG CĂ NU AVEAM NICI O VINĂ, DAR MI-AM ÎNGHIȚIT CUVINTELE, AMINTINDU-MI CĂ ACEST LUCRU I-L SPUSESEM ȘI ȘEFULUI MEU. DE ALTMINTERI, CE ÎNSEAMNĂ ASTA? ORICUM, OMUL ESTE ÎNTR-UN FEL PUȚIN VINOVAȚ.

Am ajuns primul în fața spitalului, mai repede decît fratele meu mai mic și sora noastră mai mică, de parcă între mine și mama ar fi fost o legătură tainică. Totuși, nu pe mine mă iubea cel mai tare, mai degrabă pe fratele meu îl iubea, pesemne știind *simpliciter* că el are cea mai mare nevoie de asta - iar drept răspuns, el

o iubea pe mama cu cea mai mare înfocare. Dar primul născut sînt eu, cum să nu fi ajuns *primul*... Aceasta e definiția.

Cred că sora noastră este cea mai frumoasă dintre noi, are în ea gingășia tatii și dogoarea mamei. Femeile îl iubesc mai mult pe fratele nostru, dar femeile mele, pe mine. Numai că eu am prea multă personalitate - sînt croit <text alterat> după o măsură personală. Este adevărat, din asta nu rezultă încă nimic.

Sora noastră m-a îmbrățișat de-ndată, bătrîne, „dragul meu bătrîn”, strîngîndu-mă lung la piept. Am cedat cu silă acestei violențe, care nici pe departe nu mă găsisese nepregătit, mai degrabă trezise în mine o puzderie de amintiri; nu-mi convenea că-și dă seama atît de bine ce forță are atingerea trupului ei, că poate exploata această putere într-un mod, hai să-i spunem, atît de profesionist, fără să șovăie; simt că profită de asta, mîngîindu-mă chiar și atunci cînd ar fi destul să-mi dea doar un ghiont în spate, simt că mă supraasigură, acest lucru, fiind la ea mai degrabă o modă, decît un gest cu adevărat personal; n-am avut senzația că este și pentru ea important, ci doar faptul că știe că pentru mine este. Ceea ce era adevărat.

La urma urmei, gestul ei fusese, firește, corespunzător așteptărilor, pentru că-și atinsese scopul - iată că eu o țineam cu tandrețe în brațe pe această femeie frumoasă, suplă și blondă, bucurîndu-mă de mirosul ei, de relieful coastelor ei, de felul imposibil și neglijent cu care se ruja, de conturul gurii ei, în care l-am recunoscut pe fratele nostru, de apropierea obrazului ei, de multele rotunjimi cunoscute, care puteau fi și ale mele și, în această confuzie a relațiilor personale, am simțit că mă încearcă ba furia nerăbdătoare, ba duioșia indulgentă, și m-am bucurat de vocea ei, de felul în care repeta cu ironie și respect, „bătrîne, în sfîrșit, dragul meu bătrîn”.

AȚI DEVORAT-O PE MAMA VOASTRĂ! (AM DEVORAT-O PE MAICĂ-MEA.)

Ceea ce mai rămăsese din fratele nostru, bombănea în fundal,

asemenea unui soț prins asupra faptului, apoi cu gesturi largi ne dădu la o parte, îmbrincindu-ne, „tu, tîrfo, cine e ăsta!?”, și o ținea tot așa, sumbru și ridicol; vizitatorii spitalului, chiar și cei mai grăbiți, întorceau capul.

Uitaserăm motivul pentru care trebuise să venim aici; ne țineam de caraghioslîcuri. Și, cu toate că ne potoliserăm pe cînd am ajuns la marea poartă de fier ruginită - așa cum toți se potolesc în fața mării porți de fier ruginite -, eram încă stăpîniți de acea înflăcărare a siguranței de sine, chiar dacă disproporționată din start cu vîrsta noastră -, precum niște copilandri care se grăbesc la vreun *dejun* festiv, unde toți se vor învîrți în jurul lor, ceea ce vor suporta indulgent, strivind împrejur inimi străine, fără de îndurare; frații îi amenință pe curtezanii surorii lor mai mici, care însă o vor stîmi în continuare, pentru ca apoi, pur și simplu, să se usuce în bătaie unii pe alții; și, chiar dacă începuseră doar prin a chicoti complice, iată-i acum că se retrag prin colțuri, în spatele paravanului, prin camerele îndepărtate, iar peste puțin timp, cu un rîs frenetic, dansează de-a lungul sălilor, alăturîndu-li-se chiar și cei care... care, de fapt și la urma urmei nu și-ar fi dorit deloc asta. La hotarul dintre orfelinaj și amăgirea de sine, ba chiar dincolo de el, ni s-ar fi potrivit mai bine acum o speranță rezervată și austeră.

La ghereta portarului, fratele meu, cu obișnuita-i prezență de spirit degajată și amabilă, se apleacă peste gemuleț și-i ordonă bătrînului uimit să-i arate încheietura mîinii, pe care apoi o prinde, pipăindu-i pulsul cu grimase trufașe, pare îngrijorat, „unchieșule, d’apoi asta-i mult, deci nu-i puțin, e mult, să ai mai multă grijă”, face un semn spre noi, „veniți, domnilor colegi”, iar noi intrăm. Ne prăpădim de rîs, cînd deodată, din afară, liniștea se prăvălește asupra noastră. *Cu degetele-i aspre, Dumnezeu ne lovește inima.* Am înlemnit. Din clipa aceea am evitat să ne uităm unul în ochii celuilalt; cel care încălca învoiala și, rînd pe rînd, am încălcat-o fiecare, izbucnise imediat în plîns. Și asta era ridicol. „Izbucnește!” - doar atît trebuia spus.

PENTRU A NU FI RECUNOSCUȚ, ARHANGHELUL A LUAT FORMA UNUI CRAB DE BUZUNAR, DE MĂRIMEA UNEI VIGONII. „A ÎNTÎMPINAT FOARTE FRUMOS ȘI ANEMIC FINETEȚA SFÎRȘITULUI. IAR MUSTRAREA DE CONȘTIINȚĂ I-A FOST DE-A DREPTUL FANTASTICĂ.”

Asistenta medicală ne conducea tăcută pe coridoarele întunecoase. Mi-am închipuit imediat despre ea (cu toate că vrusesem să fac altceva, dar n-am putut) că este o femeie rea, răutăcioasă pînă-n măduva oaselor, care nu numai că aici personifică răutatea, dar o și pricinuieste, poate că tot ea duce-aduce și bacilii, iar dacă așa este, face asta în schimbul unui câștig substanțial - iar că îi omoară pe bolnavii deveniți incomozi, este în afara oricărei discuții.

De la distanță, cînd o văzusem așteptîndu-ne la intrarea în aripa laterală, informă, a clădirii, mi se părise suplă, o femeie suplă, care, așa cum stătea lipită de perete, semăna cu o călugăriță aspră, dar cînd am ajuns mai aproape, am putut constata că se încorsetase doar, legîndu-se cu rochia și cu bretelele șortului, cu una-alta- am contabilizat și această ascundere în detrimentul ei, căci astfel mijlocul îi devenise respingător de durduliu -, iar cîrlionții blonzi și ușori îi ieșeau zadarnic cu drăgălășenie de sub bonetă, pentru că ne priveam, reciproc, cu ură. Nasu-i cîm și buzele-i largi, strălucitoare mărturiseau cînd prostie, cînd lăcomia de plăceri (de parcă cele două s-ar exclude una pe cealaltă).

ÎN SFÎRȘIT, EXCLAMĂ: „OMULE, DACĂ VEZI UN CÎINE MORT, PRINS ÎN STĂVILARUL CARE NU-L LASĂ MAI DEPARTE, SĂ NU FACI PRECUM CEILALȚI, NU ÎNȘFĂCA DIN VIERMII CARE ÎNCOLȚESC ÎN BURTA LUI UMFLATĂ, NU TE UITA UIMIT LA EI ȘI - GÎNDINDU-TE CĂ, ÎN CELE DIN URMĂ, NICI TU NU VEI FI

ALTFEL DECÎT ACEST CÎINE - NU-ȚI DESCHIDE BRICEAGUL ȘI NU CĂSĂPI MULȚIMEA VIERMILOR! CE FEL DE TAINĂ CERCETEZI? NICI EU, NICI LABA URSULUI POLAR, CU CELE PATRU PIELIȚE DINTRE DEGETE NU AM PUTUT DEZLEGA ROSTUL VIEȚII. AI GRIJĂ, SE APROPIE NOAPTEA, IAR TU TE AFLI AICI ÎNCĂ DE DIMINEAȚĂ. CE VA SPUNE FAMILIA ȘI, MAI ALES, SORA TA MAI MICĂ, DACĂ TE VEI ÎNTOARCE ACASĂ ATÎT DE TÎRZIU? SPALĂ-TE PE MÎINI ȘI FĂ CALE ÎNTOARSĂ PE DRUMUL CARE DUCE LA AȘTERNUTUL TĂU..."

Într-un pat, un bărbat cu fața bătrînă, scofîlcită, plină de peri albi, dădea din mîini. Urla lao Schwestersuplă. „Nu mă atinge!... Pe mine numai o *italiancă* mă poate atinge!” Fata ridică din umeri. „Nu permit”. „Spune-i că ești italiancă”, îi șopti fratele meu. „Sînt italiancă, unchieșule.” Bătrînul se însenină, se uită la asistentă, apoi la noi, asemeni unuia care își dă seama de tot, pînă și de faptul că e considerat nebun. „Nu. Siniorina nu e italiancă, siniorina minte. Dacă siniorina ar fi italiancă, ar fi fierbinte, iar eu aș simți asta. Dar siniorina este băloasă, rece, ca o broască, să știi de la mine că ești o central-europeană, o din aia normală, siniorina n-are nici în clin, nici în mîneacă cu viața... la fel ca și mine!” Fata izbucni în plîns, păru-i galben îi atîma pe fața umedă; vedem de la distanță cum, luptîndu-se cu fata, bătrînul își smulge înnebunit tuburile, acele pentru transfuzie, canulele. Repetă, „nici în clin, nici în mîneacă! nici în clin, nici în mîneacă!”

Asistenta medicală, la fel ca și o vînzătoare apatică, ne arată ceva în colț.

„Aceasta este mama voastră.”

Fratele meu, care pînă atunci stătuse țeapăn, răsucindu-și doar speriat capul trist, se urni amenințător din loc. Asistenta s-a strecurat iute pe lîngă noi, aruncîndu-ne aproape amical un „asta e, nu mai fiți așa sentimentali”; sîinii ei grei (umbla încovoiată, de parcă îi ținea atîmați de gît) mi-au atins brațul. Am văzut că sora mea băgase de seamă și mi-am imaginat ce anume își închipuisese. Din instinct de autoconservare, m-am preocupat deci, de mine.

Ceea ce ne fusese arătată, era mama noastră - avea fața cenușie, iar în nări îi îndesaseră șomoioage de vată, probabil că avusese hemoragie. *S-a deformat totul.* Pînă și în culori se produsese o anumită mutație, o schimbare. Aproape concomitent ne-am uitat de jur-împrejur, observînd cel mai îngrozitor lucru:

mama nu se deosebea cu nimic de ceilalți din salon. Cu toate că despre ei n-am fi putut spune ce anume sînt; niște obiecte îndepărtate, ciudate, din care atîmau tuburi complicat răsucite, iar printre buzele lor surpate sufla șuierînd vîntul. Și mama respira fluierînd, precum o mașină, doar după asta ne-am dat seama că mai trăiește. Nu mai rămăsese nimic altceva după care să o recunoaștem.

GREKOVA: CE VÂ DOARE? PLATONOV: ÎNTREGUL PLATONOV. „S-a terminat”, rosti sora noastră. Mai tîrziu, în fața spitalului ne-a spus că neverosimilul, incredibilul acelei clipe stîmiseră în ea o oarecare stare de neseriozitate, dacă nu este, ceea ce este, atunci poate să fie orice, se simțise precum o gaură golită, ne-a spus, ca o absență întunecoasă scobită în aer. Eu nu mă puteam gîndi la nimic, doar că această neputință de a gîndi este *o greșeală* căreia nu i-ar fi fost îngăduit să se întîmple.

Sora noastră a văzut cu precizie singurul detaliu cunoscut și s-a aplecat cu delicatețe asupra mîinilor mamei. Gingășia ei mi-a stîmit din nou un fior, săraca de ea, era rău tot ce făcea în ziua aceea. Am spus: „Să ne rugăm”, prin asta înțelegînd să ne rugăm și să plecăm odată. Fratele meu s-a întors înspre mine fulgerîndu-mă cu privirea, ca unul mușcat de o perfidă viperă papistașă, de parcă aș fi spus o porcărie, măscări nepotrivite. N-am îndrăznit să-l potolesc, m-am apucat să turui repede, precum un precupeț, Tatăl Nostru. Sora noastră s-a strîmbat, pentru că încă din copilărie, în asemenea clipe, ne gîndeam la tătînele nostru, la tatăl nostru, la al nostru, adică obișnuiam să ne jucăm tocmai cu această idee, făcînd o joacă din rostirea rugăciunii Tatăl Nostru.

DEGETELE MAMEI AU PORNIT-O ȘIRAG. SE ÎNFUNDAU ÎNTR-O SUPRAFAȚĂ SUBȚIRE, BRĂZDATĂ DE OASE. PE ACEA PARTE CARE ATINGE FAȚA ÎN PERIOADA PALMELOR DATE CU DOSUL MÎINII, VENELE DESENAU O HARTĂ ÎNSPĂIMÎNTĂTOARE. PETE HEPATICE ȘI O COLORATURĂ PURPURIE, MAI MULT, VIOLACEE, AU CONFERIT CONCRETEȚE ACESTEI IMAGINI. PIELEA, PRECUM

O MĂNUȘĂ NU TOCMAI MULATĂ. LA RĂDĂCINA DEGETULUI MARE S-A FURIȘAT O BUCĂȚICĂ DE CARNE, AICI PALMA E MAI LUCIOASĂ. MĂNUȘA AMINTITĂ ADINEAORI ESTE UN OBIECT FIN, MĂTĂSOS, UȘOR, DAR ÎNCHEIETURILE ÎI ERAU (ICI-COLO) ÎNGREUNATE DE CRĂPĂTURI. TATA AVEA FAȚA CĂSĂPITĂ. TRĂSĂTURILE I SE ÎNCOLĂCEAU, ASEMENEA UNEI SFORI RĂSUCITE. DAR DEGETELE - CHIAR DACĂ O DATĂ POCNEAU TARE PE OSUL ZIGOMATIC - SE ÎNDREPTAU SPRE DEGETELE MAMEI CU PROMISIUNEA MÎNTUIRII. PRESIMȚIND PROBABIL SEMILUNA ÎNSPĂIMÎNTĂTOARE A UNGHIILOR SPERANȚEI, GEMU CU PUTERE; ABIA ACUM SE OBSERVA CU ADEVĂRAT CÎT DE RESPINGĂTOARE ESTE ACEA ÎNCOLĂCIRE. MÎNA MAMEI S-A ÎNCOVOIAT ÎNTR-O RETRAGERE SPERIATĂ (LA FEL CA ȘI O VOLUMINOASĂ PARANTEZĂ DEFINITIVĂ).

Medicul curant al mamei ne privea cercetător din ușă. Nu i se putea citi nimic pe față. Este prietenul fratelui meu. „Bătrîne, în intestinele mamei tale s-a cuibărit moartea.” Așa a spus. Nu-mi place acest ton, omul să nu se măsoare cu moartea, de parcă ar avea amîndoi același rang. Chiar dacă este medic și cunoaște cîteva tertipuri, chiar dacă știe că uneori regele este gol. „Bătrîne, maică-ta s-ar putea grăbi să moară”, spunea dînd din cap, iar cînd m-am uitat încremenit, a mai adăugat, asemenea unui actor: „Nu trebuie să vă speriați într-atît, eu sînt un voltairian cinic.” „Înțeleg”, am dat jignit din cap. „Nu ne ia în serios nici moartea, nici Dumnezeu, stăpînul acesteia. Doar o singură atitudine demnă e posibilă. Să nu-i luăm nici noi în serios pe ei.” Îmi era teamă de el; dacă-l priveam, ceea ce, complexat fiind, mă străduiam să evit, simțeam că-l cunosc de o mie de ani, acest lucru provocîndu-mi un sentiment neplăcut. „Și moartea trebuie să o vrei.”

În drum spre ieșire, dintr-un pat se ridică o mînă palidă, umedă, o vietate dușmănoasă, o plantă perfidă care se încolăci pe sora noastră. Mă uitam speriat și scîrbit la brațul palid. Bătrîna doamnă s-a ridicat în șezut și, parcă știind la cine, a urlat la sora noastră. „Tu!” Sora noastră, smucindu-și iritată mîna, încercă să scape, dar femeia o strîngea cu o forță înspăimîntătoare. Mîna i s-a încordat spasmodic, e îngrozitor, mîna tuturor mamelor este la fel! „Tu, tu m-ai omorît, *tu, umbră*, tu m-ai omorît în 56!” „Lăsați-o în pace, spuneți ca ea”, șopti repede cineva. „Da, eu te-am omorît.” „Umbră”, continuă, „umbră, e prea puțin spus! Recunoaște și faptul că nu m-ai iubit! Că n-am fost bună decît...!” „Dar terminați odată!”, am strigat asemenea unui profesor exigent și am alergat afară. Apoi: „De ce ai recunoscut?”, am

întrebat. „Ești cretin?!”, a spus sora noastră privindu-mă ca o străină.

„AM CREZUT CĂ VIAȚA ESTE O SĂRBĂTOARE ȘI CĂ NE ESTE HĂRĂZIT CEVA.”

Afară, ne-am prefăcut că eram ocupați. Nu aveam ce să ne spunem unul celuilalt, nu aveam ce să spunem nimănui, nu aveam ce să gândim în sinea noastră. Și n-am apucat să ne alinăm starea prin recunoaștere și mărturisiri, recunoașterea că nu putem să ne ridicăm la înălțimea propriului nostru doliu, că nu sîntem uimiți de obrăznicia supraviețuirii, că toate acestea nu ne dor îndeajuns; acest lucru, micimea noastră, care n-a dat importanța cuvenită acestui *ceva*, abia dacă era de suportat. Pentru că viața depinde de forme, iar formele sînt din ce în ce mai puține. Ne murdărim aici, în noi, singuri, lăsați de izbeliște. Căcat, un lucru neplăcut.

În fața spitalului, o căldură cumplită, dogoare perfidă de august, vară putredă, se destramă totul, se descompune, se descompune, tălpile ne plescăie în asfalt, aerul e-n putrezire... Peste tot miroase a căcat, nu încercați să negați! Se revarsă putoare din camerele albe, din tramvaie, din biserici și din rudele noastre, putoare din noi, din crăpături se preling zemuri, trecătorii trag după ei pe trotuar fișii îmbăiate de tifon, pe izmenele bărbaților scîmă galbenă, iar pretutindeni unde priviți: muște! muște! Căldură orbitoare și miros de căcat. Vară putredă! Fii blestemat, măi nemernicule, cum te autodevori...!

BLESTEMĂȚII DUMNEZEI-P0RC1! ȘI CRISTOSUL-GNOM - INEXISTENT - CARE DANSEAZĂ, ÎN PANTOFI DE LAC, STEPP PE SCÎNDURILE CE REPREZINTĂ LUMEA, CARE SE AȘAZĂ PE TRON, ÎN LOCUL SUPREMULUI JUDECĂTOR, DEASUPRA LUI NU ESTE CER, MÎNA UMFLATĂ ÎI TREMURĂ ȘI, RÎGÎIND, SE UITĂ LA NOI CU OCHII-I STICLOȘI, LA NOI, POPORUL SĂU, CARE MOLFĂIM CU DIBĂCIE GUMA DE MESTECAT. MMMM M MM M MMM în ziua înmormîntării, <ziua unei grele zile>, m-am trezit devreme, aveam emoții, la fel ca și înainte de o călătorie sau de un spectacol. în casa părintească sînt deja doar oaspete. Luîndu-se după zgomote, tata a ghicit că m-am trezit, dar nu și faptul că aș mai fi dorit să rămîn încă *puțin* singur, astfel că a intrat de-ndată. Era amabil și serviabil, de parcă ar fi fost fratele mai mic; așa este de obicei dacă propriile interese nu-1 obligă la altceva. Cu obișnuitul ceremonial, ne-am consultat asupra ordinii îmbăiatului și a micului dejun, care întotdeauna ne dădea o satisfacție peste așteptări. „*In locul mamei îmi ești tată*”, am spus, și tata a zîmbit. Mi-a spus că-mi prăjește omletă cu slănină și că-mi pregătește apa de baie. Niciodată în viața mea n-am să fiu atît de galant ca și el. în copilărie, încercam „să descopăr slămina”, momentul în care devenea sticloasă; omleta cu slănină era o mîncare de sărbătoare, adică eram destul de săraci, respectiv, mai degrabă trăiam în sărăcie.

M-am așezat la masă în pijamaua imensă, care avea o moliciune de neuitat, a fratelui meu - o pijama străină! o cămașă de noapte bărbătească! între timp a sosit și sora noastră, ne împiedicam unii de alții, asemenea unei turme, începînd să reorganizeze într-un fel dimineța; ne dădăcea, am să-i iert cu greu acest lucru, această falsitate de dimineată. Pe masă, într-un coșuleț împletit erau ouă moi, lostriță, roastbeef rece, scoici de mare, slănină fiartă cu boia și slănină ardelenească, roșii, ardei, mai multe sortimente de pîine, pîine prăjită. Ca și atunci cînd faci un plan de călătorie, înainte de a se fi consumat vacanța mare, cu degajare, hotărîre și pedanterie le-am propus tatălui, fratelui și surorii mele, să nu plîngema/nwc/. „Am la mine calmante”, le-am spus. Soru-mea mi-a aruncat o privire speriată, piezișă, frate-meu se ghiftuia, după bunul său obicei, iar grimasa tatălui sugera că „un bărbat nu vorbește așa”.

ÎN ZIUA CU PRICINA, MAMELE CU PRUNCUL SUB INIMI, ARĂTAU DEJA FOARTE ÎNGREUNATE, PÎNTECUL LOR, CARE ACUM DEVENISE NEGRU, PUFOS, STRĂLUCEA BOLTIT, SINII LOR ERAU APROAPE IMENȘI ȘI, ÎN MOD CIUDAT, INEGALI, IAR SFÎRCURILE ȘI AURA ACESTORA ERAU TARI ȘI DE O CULOARE CAFENIE, PÎNĂ ACUM NECUNOSCUTĂ, FIINDU-LE VIE FIECARE PĂRTICICĂ, VIE ȘI GREA, VIE ȘI GREA... în timp ce făceam baie, tata și frate-meu, știind pe coșul de rufe murdare, respectiv, rezemînd ușa, se certau în legătură cu ordinea primirii condoleanțelor. Frate-meu nu vroia, nici în ruptul capului, să-și joace așa numitul rol, repeta într-una că el nu e clown, de altfel, se cacă pe toți, să i se permită acest lux, la urma urmei, mama lui a murit. „Și a mea.”

Calm și neacordîndu-i multă atenție, tata a apelat la tradiții, apoi, mai puțin calm, dar fără vehemență, l-a instruit pe fratele meu, vorbindu-i despre politețe, egoism și celelalte. Vorbea cum trebuia să vorbească un cap de familie, aparent fără să vrea să ne convingă în mod deosebit; cutare și cutare este așa și pe dincolo. Am considerat că toate acestea sînt în principiu jignitoare, atrăgîndu-i atenția asupra punctelor slabe din „argumentație” și amintindu-i, de exemplu, că toate tradițiile ar fi respectate, dacă la mormînt ar primi doar el, singur, condoleanțele, iar dacă noi totuși vom fi acolo, prezența noastră va fi un semn al respectului și al iubirii față de el (cu acest prilej i-am dat de înțeles tatii, pentru prima dată în viața mea, fie și într-o manieră prea ceremonioasă, că-l iubesc - oricum am lua-o); deci, punînd în balanță interesele noastre și dorința lui, ar fi fost de așteptat de la el să perceapă acest conflict, ca un conflict al supunerii. Nu, a spus tata, el nu vede aici nimic care să poată fi definit drept conflict și a privit de jur-împrejur, nevinovat și nerăbdător, ca un puști de șase ani. Pe frate-meu îl asculta cu acea prejudecată (îndreptățită), că iarăși nu vorbește la obiect, căutînd doar ocazia pentru controverse, că e *obraznic*, fiind și mîndru de asta, la modul adolescentin; iar pe mine mă trata ca pe *unpresieuz*, adică unul peste măsură de infatuat, pentru care doar cuvintele sînt importante, care trage de timp, deși punctul lui de vedere corespunde cu al său. „Nu corespunde.”

UNDE ESTE TIRANIE, ACOLO ESTE TIRANIE. DECI, TATĂL NOSTRU E TATĂL NOSTRU: A EST A.

Atunci, în clipa aceea importantă și gravă pentru noi, tata și-a descheiat pantalonii cu un gest neașteptat și vehement, de parcă era într-o secvență dintr-un superb film ceh de prin anii 60, a rămas doar în izmene, spunându-ne că el acum trebuie să se așeze pe tronul casei, treaba, care-i mare, nu suportă amânare, dar acest lucru nu împiedică, firește, ca pălăvrăgeala noastră peste măsură de sterilă, deși, recunoaște, *principială*, să se prelingă și ea în continuare, ca și o treabă mică, insignifiantă... Văzînd că tata nu glumește și că, împiedicîndu-se în pantaloni, se îndreaptă caraghios spre chiuveta veceului, am sărit din cadă, m-am înfășurat în prosopul imens de baie, cald, moale, pufos, încă de pe vremea bunicelor noastre, apoi, am ieșit trufaș și indignat după frate-meu. De afară am auzit rîsul tatii, care abia se putea deosebi de plîns, rîdea de noi, urmașii lui năzuroși.

Mi-am dat cu spray din abundență. Abia acum am realizat cît de periculoasă este această zi. Dacă în ziua înmormîntării ar fi vorba numai de înmormîntare, atunci ar mai exista o șansă și nu s-ar mai întîmpla, precum se întîmplă, adică: cineva cu brațele ridicate, printr-un nor de miresme, să se uite uimit îndărăt pe sub propria subsuoară, jeluindu-și propria neputința, groaznica singurătate, cruzimea oamenilor, cruzimea lui Dumnezeu, inexistența lui Dumnezeu. *Toate aceste expresii sîntprea blînde.* Tata a pus în discuție culoarea nu pe deplin neagră a cravatei mele; fapt de care am luat cunoștință fără comentarii, înțelegînd perfect totul, cine altcineva în afară de el ar mai putea să-mi ceară socoteală pentru ceva. El îmi ordonă, iar eu mă supun. De la tutungeria (!) din apropiere am cumpărat una îngrozitor de neagră, pe care, mai tîrziu, încă acolo, la cimitirul Farkasret, am încercat, chiar de mai multe ori, să o arunc în containerul de gunoi, dar de fiecare dată am simțit că tocmai în momentul respectiv, nu se poate. De atunci, am fost cu ea la mai multe înmormîntări, ultima oară, la cea a lui ILLYES¹.

FANCSIKO S-A REPEZIT LA TATA CU O FORȚĂ CARE ÎI CONTRAZICEA EXPRESIA CONTEMPLATIVĂ. - PIF! PUF! PLEAZNA PAPUCULUI DE PIELE PE FRUNTE. TATA A PRIVIT ÎN SUS DINTRE UMERII-I PRĂBUȘIȚI. - DE CE? - A ÎNTREBAT ÎNCET. VICLEAN, STAU GHEMUIT PE MORMANUL ADEVĂRURILOR MELE. Înainte de a pomi, tata și frate-meu s-au înfruntat ca niște copii, care de acum nu mai puteau fi potoliți. Cu toate că ar fi fost foarte bine să nu se fi întâmplat așa ceva. Și tocmai eu sînt acela care-mi amintesc de toate acestea. „Ce vorbești! Dumneata! Dumneata ai omorît-o pe mama! Dumneata!” Tata și-a mijit ochii de parcă ar fi privit la fiul său ca la un obiect îndepărtat, urlîndu-i în față, cu îndoială și ură: „Măi băiețas, ce știi tu despre viața mea?” „Ia mai lasă-mă. încetează! întotdeauna te-ai autocompătimit numai. Și acum, îți joci doar rolul!” Tata și-a scos ochelarii - fața îi devenise străină -, și-a șters lentilele cu marginea sacoului, de parcă le-ar fi șters cu un pulovăr.

SORA NOASTRĂ E MOARTĂ. PICIOARELE ÎI SÎNT RECI, ȘI PÎNTECUL ÎI ESTE RECE, ÎI SÎNT RECI AMÎNDOI OBRAJII, ÎI ESTE RECE INIMA, RECE ESTE RANA DE PE PIEPTUL EI, PE CARE NOI I-AM FĂCUT-O. DE ACUM NIMENI NU NI SE POATE ÎMPOTRIVI. TU EȘTI REGELE SĂRUTULUI, RÎNJEȘTE SORA NOASTRĂ DE SUB PĂMÎNT. AR FI PUTUT SĂ FIE UN STĂPÎN MAI MARE DECÎT NOI, MAI MARE ȘI MAI CURAJOS. MĂRIMEA LUI ESTE COMPARABILĂ CU NENOROCIREA LUI. SORA NOASTRĂ ERA GOALĂ, TOT CE ATINGEA SE GOLEA. NICIODATĂ NU ȘI-A NEGAT DEVASTAREA, SAU RAREORI A FĂCUT-O, DIN CAUZA ASTA O ȘI IUBEAM. IAR DE URÎT, O URAM PENTRU CĂ O INVIDIAM. ACUM, AM PRIVI-O CU DRAGĂ INIMĂ ÎN FAȚĂ, ORGOLIUL NOSTRU ESTE VREDNIC DE EA. FAȚA ÎI ERA GALBEN-BRUNĂ, CREOLĂ ȘI PALIDĂ, ÎN ACELAȘI

TIMP. (MAICA SPUNEA: ACEASTĂ, ACEASTĂ CULOARE LE PLACE FEMEILOR.) SORA NOASTRĂ S-A MISTUIT, POVESTEAM ÎN SOCIETATE. - ACUM ESTE FRIG. SE ZBÎRCEȘTE TIMPUL ZGÎRCIT. PRINTRE MORMINTE SE ÎNCINGE VÎNTUL. EI MAI BOLBOROȘESC RUGĂCIUNEA CÎND NOI NE RIDICĂM DIN ÎNGENUNCHIERE.

SÎNTEM PRIMII NĂSCUȚI, PE CARE TOATĂ LUMEA ÎI DETESTĂ PUȚIN, TUTUROR FIINDU-LE TEAMĂ PUȚIN DE NOI.

În mașină eram noi doi; frate-meu își așeza din cînd în cînd mîna pe genunchii mei, iar din magnetofonul mașinii se auzea foarte puternic Pink Floyd. „Centura mașinii este în ordine, e neagră”, am început să conversez împăciuitor. Considerînd acest lucru ca o încurajare, a început să spună că, mai nou, tata, cînd este agitat, iar față de el este întotdeauna agitat, se bîlbîie, adică repetă cuvintele, ceea ce-l înfurie peste măsură, deoarece parcă și cu asta ar vrea doar să ne șantajeze, priviți fiii mei, așa este viața mea, iată, asta a devenit, asta, pentru că mi-am sacrificat-o, am sacrificat-o pentru voi, pentru tine, pentru sora ta mai mică, pentru fratele tău mai mare, pentru mama ta, cariera mea, sevele vieții mele, libertatea mea, toate le-am sacrificat pentru voi, în timp ce totul! totul! am depus la picioarele mamei voastre! Acolo mi-am deșertat toată avuția, precum un Darius!... un Darius! Ei aș! Un magazioner pîrlit, care încovoieat sub greutatea unui avertisment disciplinar, răscolește cu teamă, de parcă ar fi proprietatea sa, de parcă el ar fi proprietarul! - de parcă n-ar fi primit totul de la persoana căreia acum îi drămuiește totul cu precauție... „Eu n-aș merge atît de departe”, am spus, drămuind și eu totul cu precauție.

VĂ ROG, DOAMNĂ, NU-L PĂRĂȘIȚI. FĂRĂ DUMNEAVOASTRĂ, EL NU MAI EXISTĂ, I SE SURPĂ COȘUL PIEPTULUI, ÎNTRE COASTE CURGE PĂMÎNT, UN PĂMÎNT RĂU, ACIDULAT, SUR, IAR CĂMAȘA VA FI STRĂPUNSĂ DE BĂLĂRII, PICIOARELE SE VOR DESCOMPUNE, DIN FLUIERELE PICIOARELOR SE VA SCURGE MĂDUVA, ETERNII OCHELARI VOR EXPLODA, IAR ÎN CELE DIN URMĂ, ÎN FINAL, VA PLEZNI IMENSA FRUNTE: SE VA AUZI DOAR POCNETUL OASELOR, UNICA MEA DRAGOSTEA.

FEMEIE, TE DEZLEG DE NEVINOVĂȚIA TA.

În odaia cu catafalcul, două rînduri de bănci erau reținute pentru familia îndoliată. Noi patru stăteam în față, ne zgîiam la coroane și jerbe, iar din cînd în cînd ne șopteam cîte ceva unul celuilalt. Mă uitam pe furiș la tata, era copleșitor de frumos, un chip de piatră, dur, alb, îndurerat. Mă enerva că se comporta impecabil. „*Numai să nu mă prăbușesc*”, șoptea sora mea. Am reținut expresia. Mi se părea totul ca la teatru, piesă unde, pe deasupra, am putea avea rolul principal, sau aproape principal, în schimb, în răsfățul nostru nu păream a fi recunoscători pentru asta, rînjeam, făceam observații nepotrivite, cu impertinența unor elevi premianți. Soru-mea mi-a cerut batista, și-a suflat zgomotos nasul, ca un bărbat; mai tîrziu, m-am gîndit cu scîrbă la gestul ei. M. și soția lui au făcut spre noi un semn din cap, se pare că mama o detesta pe această femeie. Apoi, a venit să ne salute o prietenă mai veche a lui frate-meu, ne-a îmbrățișat și ne-a sărutat pe rînd pe toți, oprindu-se brusc doar cînd ajunsese la mine. Am dat mîna. Îmi era rușine de rigiditatea mea și de tot ce ține de aceasta: aroganța-mi orgolioasă, pe care nici nu o sesizasem. (Odinioară îl chinuise foarte tare pe frate-meu. „*Ne vom răzbuna*”, îl consolase tandru mama pe frate-meu care hohotea și, scuturîndu-și cu sălbăticie capul, a scos un sunet asemănător celui care se aude cînd se destupă o sticlă de șampanie. N-am să uit asta. „*Răzbunare*”). Această ne-îmbrățișare a fost o scenă destul de scandaloasă.

FANCSIKO ȘI PINTA AU AȘEZAT-O PE MAMA PE CATAFALC. EU STĂTEAM PE UN SCAUN ÎN DREPTUL FERESTREI, PRIVEAM GEAMUL ȘI COPACII CARE SE ÎNĂLȚAU ÎNDĂRĂTUL ACESTUIA... TATA STĂTEA TĂCUT ÎN CAMERA ADULȚILOR, PE UN SCAUN MARON, CU SPETEAZĂ. M-AM APROPIAT DE EL ȘI I-AM PUS MÎNA PE UMERI. - NU TE NECĂJI, BĂTRÎNE, O SĂ HOINĂRIM ȘI O SĂ AGĂȚĂM TOT FELUL DE GAGICE. - CREZI? - TATA S-A UITAT LA MINE. - CREZI CĂ O SĂ ȚINĂ? În timpul litaniiilor evlavioase ale capelanului, buzele tatii tremurau neîncetat, îngrozitor. În timpul ceremoniei, m-am apropiat o singură dată de groapă: cînd s-au rostit cuvintele „viața *grea* a surorii noastre răposate”. Deși, de obicei, așa este viața tuturor surorilor noastre și a fraților noștri. Peste puțin timp au dus coroanele și jerbele; eșarfele acestora fluturau trufașe. Am citit de foarte multe ori cuvîntul SK.ODA, înscris pe automobilul mortuar. - Mergeam atît de singur în urma sicriului, de parcă Dumnezeu înmormînta întregul univers mort. De parcă ar fi fost doar ei doi în vidul căscat: el și mortul-univers, mergeam în urma sicriului cafeniu, cu giulgiu din dantelă albă și, aplecîndu-mă spre cutia de sticlă a dricului motorizat, pe placa de sticlă am văzut cum se înfășoară în giulgiul alb imaginea din oglindă a chipului meu, capul meu descoperit.

Odinioară, ne distram din cînd în cînd pe seama a cîte unui epitaf caraghios. În aceste clipe ne simțeam superiori. Începuse să plouă. Tălpile îmi alunecau pe pămîntul argilos. Bieții mei pantofi! Pe mormînt, pe mormîntul bunicilor noștri făcuseră o mică groapă pentru umă. O groapă cît scurmă un cîine - și asta, pentru oase. Mă uitam la castanii cu coroana imensă și la cerul îndepărtat, plumburiu, care se prăvălea asupra noastră, precum stă scris într-un dureros de mare roman... Copacii se urneau din loc și, cu capul aplecat, m-am gîndit că *e totuna, ceva tot trebuie să se întîmple*.

În clipele cînd se arunca pămîntul cu lopata, clipe ce mi s-au părut mult mai de la sine de înțeles, mai obiective, mai simple și mai la locul lor decît îmi putusem imagina, mi-am amintit de perioada cînd, ministranți fiind, ne plăcea atît de mult „de-a cimitirul”. Din cauza banilor. Mai tîrziu, cel versat știa imediat, dintr-o singură privire, ceea ce vroia să știe (luînd în calcul îmbrăcămintea văduvelor, soiul groparilor, specificul veșmintelor celor prezenți, raportul dintre numărul femeilor și cel al bărbaților, relațiile dintre aceștia, etc.)... Pe noi, oare de cît ne vor tapa? Firește, de la mine se pot aștepta la o bancnotă de zece, grație unei dibăcii sentimentale, chiar la una de douăzeci, de la tata, cu siguranță că fiecare va primi douăzeci, în privința

bacșișului este inconfundabil, iar frate-meu este în stare să ofere chiar și o bancnotă de 100. Genul acesta de bărbați bine, de gentry, aflați pe granița plînsului, reprezintă apogeul tuturor posibilităților. Palidă, sora noastră, ne-ar fi gonit.

CADAVRUL SE DESCOMPUNE ÎN LINIȘTE. Grămăjoara de pămînt au azvîrlit-o pe un cearceaf de nylon de o formă incertă, cu marginile zdrențuite. Folia fișîia zgomotos în vînt. M-am revoltat, la fel ca și la restaurant, cînd nu găseam tocăniță de inimă. Am primit condoleanțele; urgent s-a adeverit că tata avusese dreptate, eram recunoscător din adîncul inimii pentru fiecare strîngere de mînă, chiar și pentru cele mai banale cuvinte. Erau și cîțiva vorbitori de limbă germană; cuvintele rostite într-o limbă străină mi se păreau dure în situația respectivă - mai ales rostite fiind de acei oameni foarte subțiri -, de parcă acestea, cu întreaga lor ciudățenie, cu neobișnuitul lor, cu incredibila lor obscenitate ar fi exprimat, că de fapt, nu-i nici o tragedie. Deși tragedia era mare, ne murise mama.

Văzînd atîta lume adunată la un loc, involuntar m-am gîndit că acasă voi povesti, ca de altfel, întotdeauna, despre „evenimente”: „păi, măicuță, totul a fost bine, au fost mulți... nu, n-a fost foarte interesant”. Abia băgasem de seamă că ceva nu-i în regulă. - Sora noastră călcase peste eșarfa albă a unei coroane. S-a și împiedicat puțin în ea: iarăși și iarăși, pe chipul ei s-a ivit o expresie neplăcută și ofensată. Mă uitam cum se afundă eșarfa de mătase în noroi.

FOLIA IN EXCELSIS DEO!

SĂ FIE SĂRBĂTOARE. PRIN SĂRBĂTOARE NU ÎNȚELEGEM ELEGANȚĂ, NICI O ANUME BUNĂSTARE, CI DEMNITATE, O ANUME ȚINUTĂ, ELEVATIE MORALĂ, LUMINĂ, DAR NU STRĂLUCIRE; AUR, DAR NU BOGĂȚIE.

În privința eleganței solide a platourilor cu aperitive și a aranjării șervețelilor - aproape că totul arăta ca și când mama ar mai fi trăit încă. Aproape că totul. Pentru că eu deja observasem delicatesele, care pînă atunci lipseau, ba mai mult, văzusem culorile noilor șervețele, somptuozitatea inutilă a platourilor. Începuseră să răsară bălăriile; această mărunță schimbare fiind doar prima din infinitul șir al transformărilor. Nu știam ce anume mă durea mai tare: revoltătoarea asemănare sau deosebirea revoltătoare.

Eram mulți, *familia noastră e numeroasă*; noi - apoi, cei apropiați, plictisitoarele și iubitele mătuși și alte cele, apoi rudele îndepărtate, femeii străine și bărbați străini, în care, pe neașteptate descoperim propriile gesturi, de parcă ni *le-arfi furat*, dar ne distrăm împreună de această ștregărie, pe băieții lor îi numim verișori, iar pe fetele lor, verișoare. „Dragă verișoară”, i-am spus zveltei fecioare brunete, mlădioase și subțiri, asemenea unui animal micuț. „Karin”. La spate, decolteul uriaș îi ajungea pînă la fund, pe spinare, la înălțimea șoldurilor îi strălucea pilozitatea fină, un puf închis. Au trecut așa minute sau ani, nu mai știu exact.

Deunăzi, într-un mijloc de transport în comun, în acel murmur domol și uniform, în care-1 auzim bine pe aproape fiecare vecin al nostru, dar în realitate, pe nimeni prea clar, la un moment dat, în spatele meu, am deslușit foarte limpede glasul unei tinere femei certărețe: „EȘTI TÎMPIT?! SĂ N-O OMORI TU!” La fel auzeam și vorbele rudelor mele, de o ascuțime neașteptată, ca și când, în timpul spălatului pașnic de vase, „cineva” își îndreaptă cuțitul spre pîntecul nostru. În spatele meu, am mai auzit continuarea: „nici dacă ți-ar plăti”, apoi, că un oarecare sergent ar fi „om de omenie”. Am fost nevoit să rîd, deși mă speriasem, mă ascunsesem, acolo, într-un colț. Am coborît în așa fel, încît să-i pot vedea: fantastic, nimic special, erau la fel ca noi!

SITUAȚIA NOASTRĂ PE OCEAN: ÎN MOARȚEA EI, ERA ASTFEL ÎNTINSĂ PE CANAPEA, ÎNCÎT PARCĂ AR FI ZBURAT FĂRĂ ARIPI. NEBUNUL FAMILIEI A SMULS PLAPUMA DE PE EA, „ACUM, MĂCAR POȚI SĂ VEZI CÎT PREȚUIEȘTE OMUL!” AM VĂZUT; CEI DOI SÎNI ALBI UMFLÎNDU-SE ÎNNEBUNITOR, PILOZITATEA DE PE MUNTELE LUI VENUS, DE O VITALITATE PROFANĂ - TRUPUL FEMININ TRĂIA ÎNCĂ SĂLBATIC, DOAR BĂRBIA, ACEASTA SE SURPASE SPRE PIEPT. AU TRECUT AȘA MINUTE SAU ANI, NU MAI ȘTIU EXACT. „ĂSTA NU-I NORMAL!... ÎN FAȚA COPILULUI!...” - MĂ RECHEMA PĂMÎNTUL. SOARELE VOIA SĂ ÎNECE CAMERA ÎN AUR.

Vorbeam despre „moarta noastră dragă”, poate pentru că, în blestemata și, fie vorba între noi, apreciața noastră bună-educație, am fi considerat lipsit de bun simț să nu vorbim despre ea, de parcă am fi neglijat-o doar pentru simplul fapt că... *nu este acolo*, pentru că este *passe*. Medicul ei curant comenta zîbind cît de mult își dorea mama să nu moară, relatea acest lucru cu aceeași mîndrie cu care părinții emancipați povestesc despre vreo năzbîtie absurdă și, de aceea, interesantă, a copiilor lor, în timp ce lăsa să se cam bănuiască faptul că o *rezolvare* ar fi existat, firește, dacă... „Dar n-a vrut.” „Cum, deci a avut voință?”

Karin stătea împreună cu o femeie străină la pian. „*My life, the world, men*” - am auzit. Atracția pe care o resimțeau una față de cealaltă era cam excesivă. M-a încercat un jînd nespus. Pe această femeie, toată lumea o înconjura cu o politețe îngrijorătoare. „Servus”, mi-a spus. Am rămas surprins. „Văd că nu știi cine sînt. Saca, adică tanti Saca - rîdea răgușit, rîs care o îmbătrînea instantaneu - cum o cunoșteai tu încă din anno... Nu te speria, nu-ți fie teamă, mi-ai stat pînă și în brațe”. Erau mai mulți care rîdeau. „Saca asta...” „Nu mi-e teamă”, am accentuat, pentru că nu-mi era teamă. S-a făcut liniște.

Săraca răposată, deși în ultima perioadă trebuise să fie hrănită, cît era de grațioasă, desigur, chiar și în acceptarea propriei neputințe; la fel ca și bietul Odon, sărăcuțu’ meu, cît a suferit din cauza murdăriei, *doar știi, cît era de soanieuz*, intestinul lui gros, operat, atîma, iar excrementele... se scurgeau acolo, lîngă patul său, îți dau acum un picior, scumpo, că o să uiți pînă și faptul că ai lucrat în *sănătate*, după care, noaptea veghind împreună cu ea lîngă patul lui Odon, m-a prins pe la spate, în brațe, „nu-i așa că mă urăști?”, și atunci, bărbatul meu: „puteți fi sigură, domnișoară, că nu îi interzice religia”, într-adevăr... Draga (sau sărmana?) noastră Lizike, cît de tînără a rămas, pentru că sufletul îi rămăsese tînăr - Doamne, cum mă mai enerva sau, mai degrabă, mă indigna faptul că îmbătrînise, nu atît la trup, pentru că îmbătrînise frumos, purtîndu-și aproape cu demnitate ridurile, încărunțirea fiindu-i chiar interesantă, cu

toate că în perioada din urmă, părul începuse să-i cadă, își asumase calm, pur și simplu, povara anilor care se înmulțeau, cu excepția unei perioade scurte și isterice, când purtase o perucă roșcată, de culoarea bronzului, veșminte indiene, cordoane late, la fel ca și „Vengrzsanovskaia, cea mai frumoasă liceană din oraș”, totuși, era poate de părere că bătrînețea înseamnă înțelepciune, iar obligația ei elementară era să împartă această înțelepciune cu ai săi, să le atragă atenția asupra inconsecvențelor vieții, asupra inutilității periodice a orizontului spiritual, „ce viață-i asta, *copilul meu!*?” și așa mai departe (în timp ce, firește, devenise tot mai meticuloasă, mai cicălitoare, o deranjau toate cu cîte nu se putuse obișnui, devenise avară [!] și posacă, fiind în stare să vadă în permanență și peste tot, răul).

A ÎNȚELES SUBIT DIN CE PRICINĂ, ÎNTR-O VREME, MAICĂ-SA ÎNCEPUSE SĂ URASCĂ PĂIANJENII. DIN PRICINA CĂ SE *ENERVA* DACĂ EL, ALINTÎNDU-I - ÎN PRIMUL RÎND PE CEI CU PICIOARE LUNGI! - ÎI ELIBERA.

PĂI, DIN PRICINA PÎNZEI DE PĂIANJENI!

Soarele voia să înece camera în aur. Miros de smoală, susurul domol al platanilor roșeați, în odăi este toamnă, îngheț și fum, murmurul înăbușit al casei de piatră, șobolanul scîrbos roade ușa, lada cu faină. „N-a fost o *moartă frumoasă*”, a spus medicul, trăgînd din țigaretu-i gol. Părul negru îi flutura albăstriu, nasul îi era scurt-ascuțit, dar nu cîm, ca al unui adolescent, bărbia puternică și încăpățînată, se vedea că era vorba de un bărbat care trebuie să se bărbiească de două ori pe zi. Faptul că era scund mă lua, mereu și mereu, prin surprindere. Îi erau scurte picioarele. „Ce vrei de la mine?”, am strigat. A rîs. „Arată-mi numai ochelarii”, s-a apropiat de mine, iar eu am vrut să-mi smucesc capul, și totuși, nu m-am mișcat. Mi-a scos cu grijă ochelarii, de parcă m-ar fi dezbrăcat, iar eu l-am ajutat cu plăcere. Mi-a luat capul între mîini: „Ești frumos așa”.

Nu vreau să confer realitate acestor însemnări. Chiuveta e chiar la intrarea în baie, foarte aproape de ușa, iar capul meu, abia la o palmă de ușa. Auzind pași, m-am abținut. Prin gaura cheii se strecura zgomotul ritmic al unei respirații, al unui suflu, al unei gîfiieli ușoare. „Tu, acela?” Vocea Karinei. N-am răspuns. „Știut!” Parcă ar fi zgîriat și cu unghiile. „Tu este acolo! Știut! Este acolo!” Iarăși pași. „Was tust Du hier?!” Saca. „Lass mich. Lass mich endlich. Das geht Dich nichts an!” Se încăieraseră? - Comedia îngrijorării mele, perfect protestî de stîngace, față de vocea simplei dorințe a simțurilor. Umbră, noapte, liniște, frig.

Există ispită. În situația respectivă n-ar fi mai bine să tremuri de spaimă? Voilă votre mort, monsieur! Femeile se înlănțuie, părul li se atinge țișind, murmură, respirația le este comună. A căzut umplutura din pîinea umplută. Rețeta aproape reușită a mamei. Karin avea un miros plăcut, de străinătate, în întuneric, îi vedeam doar brațul, brațul ei care lumina, puternic, frumos bronzat, cărnos; un braț al verii. Când am lăsat să-mi cadă fără speranță mîna - de parcă încă aș mai fi bolnav -, fata mi-o prinse, cum făcea mama. M-a încercat o recunoștință atît de puternică, îneît aș fi făcut tot ce mi-ar fi cerut. Doamne, dar eu sînt atît de vlăguit pentru toate acestea!

„VINO CU MINE LA VECEUL BĂRBAȚILOR.” CÎND DEGETUL I-A AJUNS LA DESCHIZĂTURĂ, A SUSPINAT: „DOAMNE”. TATA E LA LECȚIA DE BUNE MANIERE . - NOI, BĂRBAȚII, DACĂ NE AFLĂM ÎNTR-UN SEPREU, NE SCULĂM CÎND NE SALUTĂ PRIETENII? - BĂRBAȚII, CÎND SE AFLĂ ÎNTR-UN SEPREU, NU OBIȘNUIESC SĂ SE RIDICE ÎN PICIOARE - RĂSPUNDE -, CU TOATE CĂ SE POT RIDICA PE JUMĂTATE, CERÎNDU-ȘI SCUZE PENTRU FAPTUL CĂ NU SE RIDICĂ COMPLET. Zîmbind cu superioritate, medicul își tot răsucea țigaretul gol. „Ce este viața? îți spun eu. Cînd se naște, omul are posibilitatea să aleagă unul dintre cele trei drumuri ale vieții, pentru că nu există altă alegere: dacă merge la dreapta, îl mănîncă lupii; dacă merge la stînga, mănîncă el lupii; dacă merge înainte, se poate autodevora”. Am tăcut. „În nenorocirile noastre, divertismentul este singurul lucru care poate să-ți ofere consolare. Divertismentul te înveselește, ducîndu-te pe neobservate în moarte. Nu știm să găsim un remediu pentru moarte, pentru nenorocire, pentru prostie. Ca să putem trăi totuși fericiți, am inventat că nu ne gîndim la ea.”

Doamne, cît de tare detestam această conversație echivocă și cîtă splendoare descopeream în ea. Roșisem, respiram întăritat, proporțiile se schimbaseră. „Bea”, mi-a ordonat, „apoi s-o întindem de aici”. Povestea despre două asistente medicale, două Schwestere, care sînt mereu nostime, mereu rid și sînt vesele, nu știu ce înseamnă tristețea, cînd își freacă pulpele una de alta, se aude o melodie, în timp ce ele vîslesc, cu mîinile prin nisip, ca niște lișite. „Vino”, îmi spunea, „vino”. „Nu înțeleg, nu înțeleg, nu înțeleg”, strigam. „Linistește-te, toți murim, la toți ne moare mama”, și și-a pus mîna răcoroasă și ușoară pe fruntea

mea.

Am plecat după rachiu; vulpoiul îndoliat pornise la vânătoare. Fața garderobierei lucea unsuroasă, îi luceau mai ales buzele. Numai în revistele de modă se poate vedea așa ceva. Probabil că odinioară fusese frumoasă și puternică, acum era bătrână -, dar în sinea mea am adăugat: frumoasă și puternică. Amețeam parcă; erau în mine zece mii de suflete și nu aveam greutate, nici conștiință, doar nervi. Nisip în vînt. Mă uitam la ea cum lucrează. Știa întotdeauna cine a plătit și cine nu. „Cum?” „Îi îndoi colțul, apoi îl netezesc”. Mi-a arătat biletul de garderobă. Pieptul ei se ridica în sus și-n jos, asemenea unor foaie. „Vasăzică netezești...” „Netezesc.” „Da?! Deci, asta ar fi situația?!” „Eu nu știu la ce te gîndești dumneata.” „Mă gîndesc la ce se poate.” „Puteți fi liniștit”, mi-a spus îmbufnată, aproape cu dispreț. „Mîine vin iar.” „Bine. Deși știu că nu veți veni.” „De unde?” „Văd, dumitale îți trebuie totul, pe loc.”

MARIONETĂ.

Dorința de-a plînge se tîrăște în mine asemenea unui animal greșos. Ceva păros, un ghemotoc umed, un dihor, de exemplu. Sau un pui de șacal. Sau un șobolan *gras*. Alternează în mine spații mari, goale, cu altele negre, îngreunate. Intestinele sînt coridoarele de legătură. Stomacul îmi ghiorăie întruna. Mă pot gîndi numai la bunătați, la pulpă de vițel cu trufe, de pildă. E o duhoare de canal în mine. Nu există. Nu există. Nimic nu există. O singură mamă există. Mama, îmbrăcată în halatu-i purpuriu cu bordură argintie, cordonul lat, chinezesc, în picioare pantofi de șaten, papuci de casă, în părul ei negru, de abanos, o superbă podoabă din pene de culoarea curcubeului, strălucire, o permanentă adiere, clinchetul minusculelor mărgele de sticlă ale candelabrelor vieneze - vînt, boare, respirație. Nu ți-e teamă, fiule? O, mamă, dacă acum aș îndrăzni să răspund cu toată lipsa de bun simț a sincerității mele, iată că îndrăznesc, aș spune că nu, nu-ți înțeleg întrebarea, cum poate să-ți fie teamă de ceva

care există, oare nu este mult mai înfricoșător ceva care nu este, inexistența, ceea ce este, este, ceea ce nu este, psst, psst, taci, taci măi băiatule prost și rău.

SE OPREȘTE CU PICIOARELE CRĂCÂNATE. CEI DOI MEZINI ÎI ÎMBRĂȚIȘEAZĂ GENUNCHII. I SE FURIȘEAZĂ ÎNTRE PULPE, LE ZGÎRIE. AMUZÎNDU-SE, ÎI DĂ LA O PARTE.

DUMNEZEU MI-A SUFLAT AUR PE INIMĂ. în halat alb, asistentele medicale arătau de parcă ar fi fost îmbrăcate cu fustă mini. S-au cam speriat de mirosul de rachiu. „Pe unde ați umblat, pușlamalelor?”, întrebă în cele din urmă, cea grasă. Mă uitam vrăjit la minusculii chiloți argintii, care luminau în întunericul de la rădăcina coapselor. „Argintiul este culoarea mea”, a spus cu mândrie. Ascultînd această frîntură de mărturisire și jucîndu-mă arogant cu țigara dintre degete, mă cuprinsese o dorință amicală de a o umili pe această femeie. M-am dus să dansez cu cealaltă. „Nu beau, pentru că devin vulgară.” Mi-a zîmbit, iar eu i-am răspuns. M-a sărutat cu putere. Folosea Calodont est-german. Atunci am recunoscut-o! Ea ne-o arătase pe mama, la spital. Dar nu mi-am mai putut reaminti ura de atunci. Aveam nevoie de una recentă.

în timpul dansului, medicul trăgea din sticlă. „Sampus, o sampus”, cînta, „vasăzică, bătrîne”, mormăia cu drăgălășenie, „și moartea trebuie să o vrei.” „Să vrea moartea!”, chicotea în

brațele lui fata. „Bine, micuțule”, asistenta îmi mîngîie repede fața, de parcă și-ar fi cerut iertare. Dintr-o dată totul devenise atît de *puțin*, de răcoros, de imaterial, de inventat, încît dacă ar fi fost după mine, aş fi urlat, aş fi scîncit! Puțin! Puțin! Mi-am îndesat fruntea de gîtu-i fierbinte, am îmbrăţişat-o şi am strîns-o, am strîns-o. „Care-i necazul?”, m-a întrebat. „Eu...eu”, am început, „eu...” Simţeam că plîng. „Bietul meu micuț.” Apoi, am simţit pe trupul ei, după minuscula încordare a muşchilor, că ar vrea să se îndepărteze. „Nu, te rog, nu”, o imploram înspăimîntat. „Ce nu?”, m-a întrebat prosteşte.

Stăteam în nişa ferestrei şi-mi tremurau picioarele. A privit afară, în întuneric, dar mă vedea şi acolo tot pe mine, imaginea mea reflectată. După felul în care s-a întors, mi-am dat seama că-i este frică. Din cauza asta o doream din nou atît de puternic, încît aproape că aveam spasme. „Nu-ţi fie teamă”, i-am spus revoltat. Dacă mă laşi acum singur, te omor!” Stareţo, condamnă-ţi noaptea!

EȘTI CA SĂ FII.

ZĂMISLEȘTE-MĂ, ZĂMISLEȘTE-MĂ LIBER!

FUTE... TE-AȘ ÎNGROPA ÎN SPAIMĂ. SĂ-ȚI LUMINEZE DESCHIZĂTURA GENITALĂ! CLITORIS PECCATA MUNDI!

„Cerul este gol”, spusese medicul cu seninătate. „Casa e orfană, lipsește veselia”. Apoi, obosit, ne-a ținut o disertație despre felul cum ar trebui să facem dragoste, întrerupîndu-și spusele cu sughițuri mărunte și cu horcăieli; ne vorbea despre ceea ce ar fi, de fapt, o mare pasiune, ca despre o prăbușire tot mai impersonală, cădere care devorează totul, acea impersonalitate fiind înfricoșătoare și atractivă, înfricoșătoare pentru că s-a pierdut cineva, „eul”, pe care îl iubim atîta; atractivă, pentru că devii oricine vrei. Dar ne e îngăduit să vrem totul? Aceasta e întrebarea? Ochii lui inteligenți, acum străluceau cu tristețe. „înțelegeți?”

Pe terasă n-am găsit pe nimeni, se prăvălea asupra noastră o

noapte dură; pe cerul măturat și șlefuit de vînt, străluceau stele străvezii și, din secundă în secundă, o lumină străfulgerînd în depărtare amesteca o cenușă nevăzută; adierea ducea, cu cîteva străzi mai încolo, miros de mirodenii și de piatră, de parcă ar fi alunecat prelung o mașină pe șoseaua umedă; dispărînd, în urma ei, liniștea fusese spartă de strigăte incerte, venite din depărtare. Apoi, liniștea, care-i cer și stele, s-a prăbușit din nou asupra noastră, cu întreaga-i greutate.

Cel ce trăiește nu se poate ascunde. Încetul cu încetul, omului i se întîmplă de toate. Se zbîrcește timpul zgîrcit.

PIERROT (LE FOU) ESTE TRIST, SE VEDE CĂ-I PARE RĂU DE NĂZBÎTIILE PARISIENE, SAU ÎI ESTE TEAMĂ DE RĂZBUNARE? RUPE FLORI DIN HÎRTIE AURITĂ, ÎMPRĂȘTIINDU-LE ÎN VÎNTUL REÎNVIAT AL AMURGULUI... BRUSC, DE UNDEVA DIN DEPĂRTARE, UN MUGET PUTERNIC. PĂMÎNTUL SE CUTREMURĂ, MUGETUL SE INTENSIFICĂ, SE TRANSFORMĂ ÎN TUNET, AUZINDU-SE TOT MAI APROAPE - PE UȘA UNUIA DINTRE PAVILIOANELE LATERALE IESE UN LEU HERALDIC, AVÎND COAMA PUDRATĂ CU AUR. PIERROT ARUNCĂ RESTUL FLORILOR DE HÎRTIE ȘI ÎNCEARCĂ, VAL-VÎRTEJ, SĂ SE ASCUNDĂ, DAR VRÎND SĂ SARĂ PESTE BALUSTRADĂ, RĂMÎNE ATÎRNAT DE EA, ASEMENEA UNUI BRICEAG DESCHIS PE JUMĂTATE. CU O PÎRÎTURĂ INDECENTĂ, I SE RUP PANTALONII ÎN CEL PUȚIN O SUTĂ DE LOCURI. LEUL HERALDIC ÎL CONTEMPLĂ O VREME CU UN ZÎMBET IRONIC, DUPĂ CARE ÎȘI SCOATE PRELUNG MÂNUȘILE ȘI ÎL SILUIEȘTE ÎN CEL MAI RUȘINOS MOD PE PIERROT, CARE SE BALANSEAZĂ NEPUTINCIOS...

PUBLICUL ASISTĂ ULUIT LA ACEASTĂ ÎNDRĂZNEALĂ.

„Acum, du-te cu Dumnezeu”, spusese medicul. În fața casei, grădinărea un bărbat în vîrstă. Mirat, cu capul înclinat într-o parte, cerceta o plantă cu rădăcini stufoase, pe care o ținea la distanță, apucînd-o cum sînt apucați de ceafa, puii de pisică. Cuvintele îmi reamintesc cuvinte și invers. *Mă simt dezrădăcinat, pentru că eu sînt rădăcina.* Și, din nou mi-am reamintit de o femeie, cum stă deasupra mea, în patru labe, sîinii îi atîmă, își scutură cu putere curul, sîinii i se leagănă, între picioare îi atîmă smocul firelor de păr, care aruncă o umbră enigmatică, fină pe

peretele plin de salpetru.

Acolo, în fața casei, în parcul umbros, pe cînd priveam acest ciudat animal-plantă mort, aflat în mîna bătrînă, ca de servitor - gol, prăfuit, plin de migrene! și mai mult decît atît, renunțînd la toate rolurile, la rolurile mele care înseamnau naturalețea mea —, nu mi-a rămas altceva de făcut decît să conștientizez în mine însumi, singur, că am rămas orfan.

Și, în aceeași clipă - cu putere și de la sine înțeles, la fel cum se ivise, odinioară, rezolvarea unei probleme de matematică, pe neașteptate, dimineața, după trei zile de căutări, așa, dintr-o dată, în timp ce mîncam slănină, da, eu, *le phenix de la familie* - mi-a apărut în fața ochilor imaginea de zgîrie-nori, cu spatele încovoiat, a bătrînului meu prieten constructor: îmi oferise un loc, cu gesturi lungi, mai mult stîngace, în casa-i obscură și fragilă, dressing-gown-ul și frumosu-i fular de mătase mărturiseau că se gătise de dragul oaspetelui său; pe el însuși, abia atunci îl vedeam în carne și oase, dar clădirile lui le cunoșteam de cînd mă știam, deci, de atît de mult timp și atît de intim, încît aceastăîntîlnire era aproape un adaos (important), o bagatelă; ne-am petrecut timpul cu una-alta, de parcă ne-am fi cunoscut de o mie de ani, două cucoane bătrîne care tricotează, muieri acrite, care fac schimb de experiență pe marginea detaliilor meseriei lor; tricotatul, UNU PE FAȚĂ, UNU PE DOS: apoi, cu o furie imperceptibilă dar și

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ DOGORÎTOARE DE FEBRUARIE, PE CÎND BEATRIZ VITERBO MUREA - ÎN AGONIA-I COPLEȘITOARE, N-A CĂZUT ÎN SENTIMENTALISM SAU ÎN SPAIMĂ, NICI O SECUNDĂ -, AM BĂGAT DE SEAMĂ CĂ PE SCHELELE DIN FIER PENTRU AFIȘAJ DIN PIAȚA CONSTITUCION SCHIMBASERĂ O RECLAMĂ PENTRU UN SOI DE TUTUN VIRGIN; MĂ DUREA GÎNDUL CĂ, IATĂ, DE BEATRIZ SE ÎNDEPĂRTEAZĂ DE ACUM

rușinîndu-se, totodată, a spus: „Sînt văduv!"; după care, cu pauze insuportabil de lungi, dar perseverent, cu ochi strălucitori, vehement și bîlbîindu-se uneori, îngrămădind în așa fel cuvintele, încît exista pericolul să se surpe însăși clădirea limbajului, mi-a

spus că se simte, sau mai degrabă se *crede* vinovat de moartea soției lui, vinovat că s-a resemnat, a acceptat, acceptase o realitate, o realitate susținută, este adevărat, de prestigiul pîntecos al mileniilor, realitatea că omul este muritor, deci, și soția sa era muritoare, el resemnîndu-se ca un coyot laș, dar unde se află acea înaltă instanță ungurească, de rangul cutare sau cutare, neaservită măcar pe jumătate sau pe o treime, care să se respecte întrucîtva pe ea însăși și care, ar accepta acest lucru drept mărturie, ea nu există, omul este muritor, restul sînt vorbe, dar justiția nu acceptă vorbe, deci el ar fi avut niște obligații elementare, pe care și le-a neglijat în chip vinovat, s-a lăsat înșelat, s-a lăsat păcălit de acest tertip mîrșav, precum un copil păgubos, de doi ani, l-au prostit, l-au trișat, l-au amăgit... înghițea în sec și-și căsca gura a neputință, ca și cum se războia din start cu vorbele, de care îi era teamă, în care nu avea încredere, folosindu-le totuși, gesticula cu toată ființa vibrînd în aer, din cînd în cînd fața lui de bărbat frumos se contracta, în asemenea momente parcă o bătrînă maniacă privea de dincolo... Acestei mîrșăvii n-ar fi trebuit să-i îngăduie cale liberă, ci, fața-i era brăzdată de lacrimi, ci... ci, pur și simplu ar fi trebuit să se culce lîngă femeia lui, să o cuprindă în brațe, să o îmbrățișeze, să o mîngîie, să o alinte, să o dezmierde, să o înlănțuie, să o mozolească, să o înghesuie, să o frămînte și să o țină așa pînă cînd, fie că se descompunea în mîinile lui, fie că reînvia... noroiul ăsta!...noroitul ăsta!...(Dragul meu bătrîn prieten. Te iubesc.)

IMENSUL, NESFÎRȘITUL UNIVERS, ACEASTĂ MĂRUNTĂ SCHIMBARE FIIND DOAR PRIMA DIN INFINITUL ȘIR AL TRANSFORMĂRILOR.

UNIVERSUL SE POATE TRANSFORMA, DAR EU NU, GÎNDEAM CU VANITATE MELANCOLICĂ; ȘTIU, DRAGOSTEA MEA DEȘARTĂ I-A FOST UNEORI O POVARĂ, DAR ACUM, CÎND BEATRIZ A MURIT, MĂ POT CONSACRA, FĂRĂ SPERANȚĂ, DAR ȘI

FĂRĂ UMILINȚĂ, OCROTIRII AMINTIRII EI.

Ei, nu!, am spus, această absență, eu... asta nu. Brusc, parcul s-a schimbat; iarba, ciocîrliile și macii s-au transformat într-un platou umplut cu frișcă neagră ca smoala... îmi auzeam gîfîitul tot mai accelerat, ca pe un animal, care venea pe urmele mele, neînduplecat, însîngerat. Pe coridoarele spitalului patinam atît de caraghios, încît parcă eram un personaj din filmele de animație, victorios fără să vrea, un Thyll ULENSPIEGEL pe gheața canalelor flamande(?) înghețate.

Și iat-o de-odată pe mama, acolo, în fața mea. Întoarsă într-o parte, de o albeață transparentă. Era ghemuită pe jumătate, de parcă și-ar fi adus genunchii la piept. Îi crescuse fruntea. Din cauza asta, fața ei părea ca de fetiță. O fetiță curioasă, care-și apasă fruntea pe geamul unei vitrine. Își ținea mîna cu un gest înfrigurat, pe umăr. Părul încărunțit i se lipise de frunte.

Cine este, deci, cea care-i culcată acolo, un obiect, o formă, o culoare cenușie în gaura neagră? Mi-e atît de cunoscută... O cunoștință dragă...

„Măicuță, auzi, măicuță, Beatriz, Beatriz Elena, Beatriz Elena VITERBO, draga mea Beatriz, Beatriz a mea, pe veci pierdută, eu sînt aici, eu...”

Celulele trupului pleacă-n lume! Văd. Văd după ochii închiși, nemișcați, văd după orbitele adîncite și întunecoase, după riduri, după fruntea crescută, văd după nas, care există deja separat, corp străin, lipit ulterior acolo, văd după pîntecul umflat și, nu atît după părul încărunțit, cît mai degrabă după netezimea lui neașteptată, că viața s-a scurs din el, a devenit unsuros și năclăit, îi atîmă pe acea suprafață cenușie, neregulată, pe care „maestrul de disecții, mereu plictisit și cu chipul trist”, o numește obraz. Picioarele îi erau calde, încă!!!

NU ATÎT, CÎT MAI DEGRABĂ... MĂ CONSOLEAZĂ CA PE UN

BĂRBAT PE CARE L-AR CONSOLA MAICĂ-SA. TU, FRATELE MEU
ÎNDOLIAT! UNICUL FIU AL ACESTEI FEMEI DESTOINICE ȘI
BUNE, CARE SE ODIHNEȘTE ÎN SICRIU, TU ȘTII CE ÎNSEAMNĂ
PENTRU NOI O CONSOLARE MATERNĂ.

**Sînt aramă răsunătoare și chimval zîngănitor!
Putrezească toată lumea. Vă urăsc.**

Această grădină este un păsat însîngerat. Ba nu, ba nu, ba nu, ba nu! înfloreste în mine, Dumnezeu!

Fiule. Băiatul meu. Băiețelul meu. Deci așa, tu acolo, eu aici, acolo tu, aici eu. Nu mă gîndesc la nimic. Am primit moartea ta cu o tăcere buimacă. Tu ai murit, iar eu nu exist. Și așa mai departe. Deja nu mai ești, dar ești. Tu ești cel care a murit. Tu, doar tu ești acela care a murit. Mi-au secăt lacrimile: dar dacă mă gîndesc că sînt mama ta, că *eu* sînt aceea, mă înduioșez de propria-mi persoană. Uneori mă și mir cum de n-am scăpat încă din mîna vreun obiect, într-atît de inertă devin cînd îmi amintesc brusc de tine.

Această propoziție nu ți-ar fi pe plac (pentru că este lipsită de bun simț, fiind extrem de prețioasă): îmi amintesc de tine, pentru ca să-mi pot aminti de mine. În mine nu este durere, doar oboseală, încetineală și o spaimă crescîndă. *Breșe*; toate acestea s-ar putea numi deja durere. Ca de obicei, nu răspund la întrebările incomode. Nu pot să-mi articulez situația. Se întîmplă prea multe între două gesturi, iar în aceste pauze, nu te supăra, dar parcă mi s-ar scurge mâțele. (Nu mai cer iertare în probleme de stilistică.)

De-a lungul unei zile nu sînt în stare să-mi dau seama de cele întîmplate în ziua respectivă. Ceea ce este foarte rău. *Nu am un loc unde aș vrea să fiu acum*. Deși în lumea asta mare, în afară de...

IEȘIT-AM ÎN FAȚA UȘII,
SPRE SOARE-RĂSARE PRIVIT-AM, VĂZUT-AM FRUMOASA,
ALBA CAPELĂ. PE DIN AFARĂ MODESTĂ, UMILĂ, PE
DINĂUNTRU AURITĂ.

DE CE PLÎNGI, MAMĂ?

O, FIULE, FIULE, IUBITUL MEU FIU, SFÎNTUL MEU FIU,
NU DE ACEEA TE-AM NĂSCUT CA SĂ FIU MAMA TA CHINUITĂ!

CELUI CARE ROSTEȘTE ÎN FIECARE SEARĂ-DIMINEAȚĂ ACEASTĂ RUGĂCIUNE, I SE ARATĂ FECIOARA MARIA, CÎND ÎI BATE CEASUL MORȚII.

Te jelesc. Port ciorapi negri, o pălărie neagră, mare și un costum negru, șleampăt. Par bătrînă în doliul meu, aceasta este jertfa mea, să nu crezi că e puțin. Vrei sau nu vrei, port după tine doliu. Totuși, nu sînt oricine, din moment ce mă încercă o asemenea tristețe. Sînt la necaz, astfel mă consolez, pîndindu-mi chipul cum se ivește pe neașteptate în oglindă, ca o pasăre mare! Vreau onoruri, vă rog să mă respectați, mi-a murit cineva! - Cred că întotdeauna te-ai gîndit cu plăcere la faptul că nu am fost o „mamă bună” pentru tine. ,

Ieri, am uitat să mănînc. Seara, am îndrăznit să ies, abia seara, de parcă am fi în război... M-am dus la Agnes. Ne-am îmbrățișat fără să scoatem un cuvînt. Am plîns. Îi simțeam căldura trupului lipit de coastele mele... Dragă Ăgnes, te-aș fi putut ține la nesfîrșit așa, aș fi stat mereu în brațele tale.

Timpul este o femeie frumoasă, albă, obosită. Își trage picioarele sub fusta-i plisată, din mătase. Pe fața ei neclintită, o grimasă amară. Ceva s-a întîmplat deja, deci, a trecut. Ceea ce simțeam, de fapt, nu este sigur. Într-o distribuție mai bună, acest rol ar fi fost interpretat de Edith CLEVER. Dacă ar fi bărbat, ar hohoti duhnind a țuică. Se ține tare. - Sînt singură, fiule. Cine e singur, e bătrîn. Dar eu nici atunci nu sînt un om bătrîn!!!

Vezi, sînt deschisă, precum o rană, urlu, scîncesc. E atît de moale, încît în fiecă clipă aș putea să mă îndrăgostesc. Iată o imagine nu tocmai plăcută. Dragul meu, sînt făcută dintr-un material de proastă calitate... Prăbușirea! care se află pe granița dintre slăbiciune și păcat, acolo unde păcatul și inocența își schimbă între ele locurile. Nu există nici un fel de caracteristică distinctă. - Dimineața, pe jumătate adormită, m-am tăvălit peste plapuma șifonată, strîngînd-o între coapse. Plîngi!, adică aș vrea: *lacrimile să-ți năpădească ochii...*

Stînd la Agnes, așa, în picioare, fără să mă fi așezat pe vreun scaun, am mîncat o jumătate de pui fript. Îl fripsese bine, pielea crocantă, de un roșu maroniu, era plăcut lipicioasă, ajunsese deja pe scări și încă îmi mai lingeam degetele; nici nu îndrăzneam să-mi ating cu ele fața, cu toate că lacrimile sărate mă usturau.

Nu sînt tristă. Dar nici veselă. N-am nici un chef. A rămas doar durerea; totuși. Mereu aceeași durere, mereu aceeași spaimă... și, astfel, niciodată nu este mai ușor, niciodată, mai

greu. Totul devine din ce în ce mai greu.

NEGĂM CU VERBUL AUXILIAR.

Fiule, mie mi-e frică în țara asta. Poate că și în altă țară mi-ar fi frică, dar mie tocmai în asta mi-e frică. Nu foarte tare, doar puțin. Dar parcă frica nu are măsură. Ba are; am și citit despre asta. De altfel, puținătatea fricii se dovedește ulterior: că *fusesse*, adică, puțină. Dar atunci, e ridicol să te bucuri de asta. Sau, cel puțin, e înfricoșător.

LUMEA ASTA ESTE UNA CARE SUSȚINE DESPRE SINE CĂ ESTE CINSTITĂ, ÎN TIMP CE ESTE CÎT SE POATE DE EVIDENT CĂ NU EXISTĂ, MAI EXACT, NICIODATĂ N-A EXISTAT CEVA SAU CINEVA, UN CUTARE SAU UN CUTARE, CARE MĂCAR SĂ FI SEMĂNAT CU CINSTEA, ESTE O LUME NU NUMAI ÎNFRICOȘĂTOARE, NU NUMAI ÎNSPĂIMÎNTĂTOARE, DAR ȘI RIDICOLĂ, IAR ÎN PRIVINȚA FAPTULUI CĂ TRĂIM AICI, ÎNTR-O LUME NU NUMAI ÎNFRICOȘĂTOARE, NU NUMAI ÎNSPĂIMÎNTĂTOARE, DAR ȘI RIDICOLĂ, FIECARE TREBUIE SĂ SE CONSOLEZE SEPARAT; CÎTE SUTE DE MII, CÎTE MILIOANE DE OAMENI S-AU CONSOLAT DEJA CU ACEST FAPT - IATĂ UN SUBIECT DE MEDITAȚIE -, CÎȚI, DOAMNE, O, CÎȚI S-AU CONSOLAT ÎN PRIMUL RÎND AICI, ÎN ACEASTĂ INCONTESTABIL DE ÎNFRICOȘĂTOARE, DE ÎNSPĂIMÎNTĂTOARE ȘI DE RIDICOLĂ ȚARĂ, ÎN ACEASTĂ PATRIE, CARE E CEA MAI RIDICOLĂ ȘI CEA MAI ÎNFRICOȘĂTOARE. ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ACEASTĂ ȚARĂ, ACEASTĂ PATRIE, AICI, PENTRU A PUTEA EXISTA PUR ȘI SIMPLU, PENTRU A NE PUTEA TÎRÎ O ZI ÎN PLUS, NICIODATĂ NU ESTE PERMIS SĂ SE SPUNĂ ADEVĂRUL, NIMĂNUI ȘI DESPRE NIMIC, PENTRU CĂ ÎN ACEASTĂ ȚARĂ, DOAR MINCIUNA PROPULSEAZĂ ORICE, MINCIUNA, CU MULȚIMEA ÎNCERCĂRILOR DE TĂINUIRE, ȘI DE HIPERBOLIZARE, ȘI DE DISTORSIONARE, ȘI DE ÎNFRICOȘARE. ÎN ACEASTĂ ȚARĂ, MINCIUNA REPREZINTĂ TOTUL, ADEVĂRUL PUTÎND AVEA DREPT CONSECINȚĂ DOAR ACUZAREA, CONDAMNAREA, BATJOCURA. DIN CAUZA ASTA, CSĂTH² NU POATE SĂ TREACĂ SUB TĂCERE CĂ ÎNTREAGA POPULAȚIE A

ȚĂRII S-A REFUGIAT ÎN MINCIUNĂ. CEL CARE SPUNE ADEVĂRUL ESTE PE LOC PASIBIL DE PEDEAPSĂ ȘI DEVINE DE-NDATĂ RIDICOL, MULȚIMILE SAU JUDECĂTORIILE HOTĂRÎND CINE ANUME TREBUIE PEDEPSIT SAU RIDICULIZAT, SAU PEDEPSIT ȘI RIDICULIZAT. DACĂ NU POATE FI PEDEPSIT CEL CARE SPUNE ADEVĂRUL, ATUNCI EL TREBUIE RIDICULIZAT, IAR DACĂ NU POATE FI RIDICULIZAT, ATUNCI TREBUIE ACȚIONAT ÎN AȘA FEL ÎNCÎT SĂ FIE PASIBIL DE PEDEAPSĂ, ÎN ACEASTĂ ȚARĂ, CEL CARE SPUNE ADEVĂRUL, P.UTÎND FI RIDICULIZAT SAU PEDEPSIT. DAR CUM EXTREM DE PUȚINI SÎNT CEI CARE VOR SĂ FIE PASIBILI DE RIDICULIZARE ȘI DE PEDEAPSĂ- - Tatăl tău tocmai lucra pe manuscrisul său, niciodată terminat, cînd au venit soldații, căutau nemți. Erau tineri, aproape niște copii, au intrat gălăgioși, cu zarvă mare, urlau, umblau de colo-colo, fără să-ți dai seama dacă erau, într-adevăr, foarte furioși, sau dacă prin această zaveră nu-și ofereau cumva, doar un amuzament. Tatăl tău știa rusește, cu toate că nega acest lucru; abia ridicîndu-și privirea din manuscris, spusese: bun venit, domnilor ofițeri, vă puteți simți chiar ca acasă la voi, cu toate că eu, personal, nu țin neaparat la asta, dar acum să-mi fie cu iertare, nu am timp, doar vedeți și dumneavoastră, lucrez. Lucra la un fel de roman. *Scria*, deci, un roman. Proză. Intr-adevăr. Tînărul care conducea grupul a roșit, apoi a început să urle frenetic, cum că în timp ce ei înoată pînă la genunchi în sînge, se măcelăresc între ei, dar nu din amuzament, Dumnezeu le este martor, tatăl tău scîrța-scîrța pe hîrtie, trufaș, mai mult, arogant, după care a apucat vraful de foi scrise, înfundîndu-și mîinile printre hîrtii, și le-a aruncat pe foc. Au ars toate.

Tatăl tău a țipat, pîlmuindu-1 pe soldatul căruia abia îi mijiseră tuleiele. Se făcuse liniște, o liniște fragilă și goală. Băiatul se pregăti să plece, de parcă s-ar fi terminat totul, dar ajuns în dreptul ușii, s-a răsucit fulgerător, smucindu-și abia vizibil capul: haideți, la treabă. Cînd a ajuns lîngă tatăl tău, i-a spus încet, prietenos, într-adevăr ca unul care voia să fie amabil: - Acum, te executăm.

În clipa aceea, a intrat gălăgios un ofițer ungur, *trecuse de partea lor sau așa ceva*, era teribil de trufaș, s-a informat imediat, și toate celelalte. Desigur, tatălui tău i se făcuse deja frică, în marea-i spaimă devenise vorbăreț, prinsese curaj, repezindu-se la ofițer. - Ce vă tot fuduliți pe aici, ce vă tot fuduliți cu moartea, o scoateți mereu la mezat... De ce sînteți convinși că vi se cuvine orice? - De ce n-am fi convinși? - Să spunem că datorită lui Dumnezeu. - Nu există Dumnezeu. - Atunci, datorită Satanei. - Ofițerul a rîs. - Dacă nu există Dumnezeu, atunci nici

Satana nu există,- Bine. E bine. Totul e bine. Poate, nu există Dumnezeu, nu există Satana, nu există nimic, nimic nu există, doar voi, voi sînteți singurii care existați, doar voi existați, bine... dar atunci, vă rog să luați cunoștință de faptul că sînteți, pur și simplu, niște porci, niște bătărași, fiți blestemați, în vecii vecilor!

Soldații se plictisiseră, mai degrabă de tot și de toate decît de tatăl tău, obosiseră, astfel că au plecat înjurînd. Tatăl tău hohotea. Deși, îi plăceau la nebunie asemenea scene. Iar eu dîrdîiam în dulapul cu haine, ca nu cumva să mă f...tă. Și acum îmi vine să vărs din cauza mirosului de naftalină.

SĂ-I DEA DUMNEZEU SĂNĂTATEA TATĂLUI MEU, SE GÎNDEA LA ANIVERSAREA ZILEI DE NAȘTERE A TATĂLUI SĂU. ORICUM, MERITELE LUI SÎNT NEPIERITOARE - SPUNE, MICUȚULE CIUFULIT, UNDE ESTE MAMA TA?

Nu am talent, este concluzia pe care am tras-o din moartea ta, iartă-mă.

Fiule, am visat că te-am sărutat pe patul morții. Ți s-a surpat gura, la fel ca a bătrinelor sau a vechilor morminte, respirai șuierînd. Cînd te-am sărutat cu un sărut delicat, șuieratul s-a intensificat, ai început deodată să gîfii, iar din gură ți-a ieșit o omidă de grosimea brațului. *Uite așa de mare*. Omidă avea un cap imens, de un verde deschis, un verde la fel ca spălăcitul volum - STERNE, ediția din '55, în traducerea lui HATÂR Gyoza³, omidă rîdea, asemenea actorului ăluia de cabaret, nu-mi amintesc acum, firește, numele lui.

O omidă verde, care rîde, *ce va ieși din asta, fiule*, mi-a fost foarte rușine.

Există un compozitor, abia dacă-l cunosc, dar mă gîndesc la el ca la un prieten. Are o privire speriată și încurajatoare, asemenea unui copil pierdut printre paltoanele din antreu... Urcam odată pe scările largi ale Academiei, iar el ajunsese deja sus, în capul scării; m-am apropiat de el pe la spate, cum m-aș fi apropiat de un perete, am făcut un pas lîngă el și i-am pus mîna pe umăr, bărbătește. - Ei, am spus eu. - Aha, a spus el. - Ești bine?, l-am întrebat. - Bine, a spus, dar tu? - Eu nu.

La concert, în fața mea stătea o fată. Cînd și-a scos pulovărul, era cald, i s-a ridicat bluza și i s-a văzut mijlocul. Pielea strălucitor de brună îi radia. Nu m-am putut abține și mi-

am trecut mîna pe sub speteaza scaunului, ca s-o ating cu vîrfurile degetelor. S-a răsucit spre mine. - Scumpo, n-am putut să mă abțin, i-am spus. - Curvă bătrînă, mi-a șuiert peste umăr.

„GATA CU RITMUL ACESTA LENT DE VIAȚĂ, NOTEAZĂ-ȚI ÎN FIECARE DIMINEAȚĂ CE AI VISAT. NIMIC ÎN PLUS, NIMIC ÎN MINUS. CE PĂRERE AI? DIN TOATE ASTEA VOM SCRIE O CARTE, EU ÎI VOI DA TURNURA ARTISTICĂ ȘI BANII VOR CURGE!” ȘI-A ÎMBRĂȚIȘAT MAMA ȘI, PE MELODIA UNUI VALS IMAGINAR, TOCMAI AR FI ÎNVÎRTIT-O, DAR MAICĂ-SA I SE ÎMPOTRIVEA.

Mi-a fost întotdeauna silă să scriu. Pentru că întotdeauna știam ce se întîmplă cu mine. Iar dacă nu se întîmplă nimic, acceptam și asta. Dar acum... Parcă m-aș lega dinadins la mîini... Totul se încheie înaintea mea, precum acele flori de seară, adormițele, sau cam așa ceva, și nu sînt un om liber, nu scriu ce vreau, scriu ce pot, ce-mi îngăduie propoziția. - De exemplu, uneori mă ajută pînă și faptul că folosesc timpul trecut sau pluralul. Nimănui nu i-ar veni să creadă!

Indiferent cum o întorc, este lamentabil că scrisul meu crește din moartea ta. în visele mele apare mereu un drăcușor obraznic! Un drăcușor mic, senzual, semănînd cu un îngerăș de Murillo. Făptura lui este tare colorată, copita e de un galben strălucitor, gura senzuală îi lucește într-un mov-purpuriu, îi văd saliva, o cuvertură subțire de mătase. îmi stă pe burtă. - Uneori regret că ești pudic. De altfel, este vorba mai degrabă, despre decență și frumusețe, pe care le confunzi cu pudoarea. Mi-ar fi plăcut să vorbesc cu tine, fiule. Chiar și foarte deschis. Mă interesa totul și știi, probabil că știi, nu sînt nici lașă (nici curajoasă), nu mi-e teamă de mine. (Aș putea să spun că nici *mie, de tine*, dacă acest lucru mi l-ai fi spus *tu*.)

Drăcușorul stătea pe pîntecul meu, repezindu-se uneori, firește, spre rădăcina coapselor. După care, de obicei, se îmbufna, șuiertîndu-mi scîrbit în față: - Pocitanie, pocitanie! Știu bine, și acum, chiar și în acest ceas prevestitor de nenorociri, că

îți bați capul cu formulările! - Dimineața, în clipa ostenitei treziri, îmi surprind mâinile între coapse. Nu roși, fiule, ai fost și tu acolo... (Bietu' tata, o dată m-a prins pipăindu-mă. Mai degrabă ia o carte și citește, a spus calm. M-am înfuriat: - Dar ce tot vrei, tată, cu cărțile a/eonenorocite! - Dar nu m-a bătut, a ieșit în tăcere.) Deci: mult verde, florile roz, muribunde ale tufelor de tamarisc, un drăcușor negru, creț, cu gura mare, roșie. Toată lumea crede despre tine că ești o persoană foarte puritană. Asta-i impresia lor. Știm bine amândoi cât este de falsă.

SCRIU LA PERSOANA A TREIA, SINGULAR, DIN CAUZA ASTA MĂ SIMT ÎN SIGURANȚĂ, SPERÎND CĂ NU VOI MURI PEA CURÎND. în copilărie, totul mi se întâmpla în parc. în cele patru colțuri ale luminișului circular, pe lângă care trecea drumul, se înălțau patru *thuia* - vezi, fiule, modelarea cercului în pătrat! Aceste *thuia* erau niște arbuști minunați, nu orice fel de arbuști, ci niște ființe specifice, superioare, pe care le cunoșteam bine, ele acceptându-mi cu grație exaltarea, niște bătrâni înțelepți, pe care nu se vedea, însă, devastarea timpului, această îngrozitoare tranzacție. în ele, în frenezia verdelui lor, vedeam viața. Sustin, că le cunoșteam fiecare creangă, în parte.

Thuia din dreapta, sus! Sub crengile groase, care atîneau, mă puteam așeza pe un covor de mușchi atît de moale, de mătăsos și de un verde atît de orbitor, încît, acolo, puteam să-mi imaginez orice. Bun, bun, răcoros și fierbinte. Vocea cu care mă chema Mamili o auzeam doar cînd vroiam, stîmîndu-mi o bucurie aparte, pentru că era o bucurie malițioasă să pot vedea obrazul roșu de furie al franțuzoaicei care tropăia și dădea din mîini, în dreptul ușii albe, cu două canaturi, a imensei terase semicirculare... Apoi, plictisindu-se să mă aștepte, o vedeam! cum se îndreaptă agale spre grajdul de „gală”... Dragul meu tată îi dăduse repede papucii. - E o persoană ușuratică, i-a spus odată mamei, în timpul cinei. Noi continuam să mîncăm în tăcere, dar

tata, iarăși pe neașteptate: - Deși, ce bun accent avea... Bunica ta n-a scos o vorbă.

PRIN IARMAROACE, GHICITOARELE LE GHICEAU VIITORUL DE ADEVĂRATELEA, DOAR FLĂCĂILOR: VIITORUL FEMEILOR, ORICUM NU E ALTCEVA DECÎT O GLUMĂ. NICI O ȘANSĂ, TOTUL E HOTĂRÎT DINAINTE: PUȚINĂ HÎRJOANĂ, CHICOTELI, UN MINUT DE INCONȘTIENȚĂ, APOI ÎNSTRĂINAREA, EXPRESIA STĂPÎNITĂ A FETEI, APOI IARĂȘI, ÎN ALTĂ CASĂ, PRIMII COPII, DUPĂ FORFOTA DIN BUCĂTĂRIE, ÎNCĂ UN TIMP, O OARECARE PREZENȚĂ, DAR DIN CAPUL LOCULUI, NIMENI NU ASCULTĂ DE SPUSELE FEMEII, EA ÎNSĂȘI, E ATENTĂ TOT MAI DES ÎN ALTĂ PARTE, VORBEȘTE ÎN SINEA EI, APOI N-O MAI ȚIN PICIOARELE, I SE UMPLU DE VARICE, VORBEȘTE DEJA DOAR ÎN SOMN, URMEAZĂ CANCERUL UTERIN, IAR MOARTEA ÎI DESĂVÎRȘEȘTE SOARTA. ACESTEA AU FOST ȘI STAȚIILE CUNOScutULUI JOC DE COPII, AȘA S-AU JUCAT DESEORI ȘI FETIȚELE DIN ÎMPREJURIMI: GALBEN / PALID / OBOSIT / CĂZUT LA PAT / A ADORMIT.

Mamili spăla deseori urechile și nările copiilor așa, în grabă, cu scuipat. Eu mă trăgeam mereu înapoi speriată, era neplăcut mirosul scuipatului ei.

Odată, cînd ne plimbam împreună cu un grup prin munți, a vrut să rămînă în urmă ca să-și facă nevoile. Mie mi-a fost rușine, am plîns, iar ea a renunțat.

Sticla cu lichiorul de ouă e în dulap!

Frecau untul, punînd alături frunze proaspete de dud. Adjutanții luau masa cu noi în fiecare duminică. Știu exact locul din grădină unde am învățat Psalmul al XIII-lea. Unchiul tău, Miklos, i-a dat lui SZEKESI Ferike să bea pișat, în loc de bere. Am primit un ponei. Candidatul austriac la gradul de adjutant a jupuit șoricul crocant de pe purcelul fript, oferindu-i-l cameristei: „bitte noch einmal braten”. Cînd s-a ajuns la de-a v-ați ascunselea, MONDVAI Lajos s-a urcat cu cizmele pline de căcat în patul cu lenjerie curată. Gingia dintelui care mă durea, mi-au

frecat-o cu rom. „Iar acum, să începem să facem porcării”, i-am șoptit în grajd fiului învățătoarei, care avea 6 ani, dar au dat peste noi. Cei doi foxterieri se numeau Muki și Domnișoara. Căprioara cu numele de Miți și-a scos botul printre gratii, Muki i l-a sfirtecat pe jumătate, iar medicul veterinar i l-a cusut la loc; Tăticu l-a bătut îngrozitor pe Muki. Detestam cafeaua cu lapte care avea pieleță pe deasupra, presăram în ceașcă zahăr și o trimiteam înapoi, spunând că este prea dulce. „Domnule administrator, masa de scris n-a fost inclusă în *inventar*!” „O să mă bășesc una pentru dumneata, așa că vei avea ce include în *inventar*.” (Masă de scris de tip american! Excelentă!) Zilierilor li se cuvenea și slănină sărată. Cu mustață, BUCSAN YI Guszti era un bărbat chipeș. Iama, dacă Pikota îngheța bocnă, patinam. PAPP Zsiga era cel mai rapid, pe pantalonii-i trei sferturi, prinși sub genunchi, erau 4 sau 5 nasturi. GUNTER Komel, în calitatea lui de responsabil al treieratului, a pus pariu că în 2 ore va mânca 10 kg de pepene roșu. A câștigat pariul, pentru că s-a așezat într-un butoi mare, plin cu apă și, timp de două ore a mâncat și s-a pișat. *Aceasta era rezolvarea!*

DE ALTFEL, PROBLEMA PRINCIPALĂ ESTE NEREZOLVABILĂ: LA FEL CA ȘI ENUMERAREA PARȚIALĂ A INFINITULUI. - M-A PĂTRUNS RESPECTUL INFINIT, ÎNDURAREA INFINITĂ. - EI, CU SIGURANȚĂ CĂ AI RĂMAS ULUIT, DACĂ TE POȚI HOLBA AȘA, NECHEMAT - A SPUS CU JOVIALITATE O VOCE DUȘMĂNOASĂ. - NU-ȚI MAI BATE CAPUL, NICI UN SECOL NU ȚI-AR AJUNGE CA SĂ-MI FII RECUNOSCĂTOR PENTRU ACEASTĂ MINUNE. CE ADMIRABILĂ ASCUNZĂTOARE, PRIETENE BORGES.

La capela din piatră, tradiția era ca la slujbă, copiii, pe rînd, să rostească Tatăl Nostru. Mult timp n-am putut îndeplini acest ritual, iar cînd, în sfîrșit, mi-a venit rîndul, aproape că am ratat momentul respectiv. - Lizi! Viterbo! Tatăl Nostru!, îmi șopteau nerăbdători de peste tot. În liniștea adîncă am strigat trufașă spre altar: - Tatăl! Nostru! Glasul îmi era ascuțit și limpede, ca un clopoțel sau ca un cîntec. Părinții mei se uitau cu mîndrie unul la celălalt. Dar în drum spre casă (pentru că noi eram cei care ofeream duminică, micul dejun, masa fiind întinsă în grădină, servindu-se întotdeauna cacao și cozonac cu stafide), capelanul, care avea obrajii îmbujorați, a venit la mine și, scuzîndu-se încurcat, mi-a spus: - *Cu calm, domnișoara Lizi.* - Și-a

pus mîna pe creștetul meu. - Fa rog, aveți grijă de dumneavoastră. Era un om bun, dar nu-mi plăcea mirosul lui, amestecul acela dulceag de săpun și de transpirație.

În schimb, mirosul reginei era plăcut. Înaintea bătăliei de la Budaors, Carol al IV-lea și Zita se aflau într-un tren care staționa în dreptul grădinii noastre, pe o linie industrială. - Trăiască legele!, strigam. Adjutantul OSTENBURG m-a dus la Zita, care m-a luat în brațe. N-are importanță. <Țăcăne-țăcăne valsul vechi, provincial.>

„SPUSESEM CĂ DACĂ TU TE CĂCI PE OCNA SIBIULUI, NU E MARE LUCRU, DAR DACĂ OCNA SIBIULUI SE CACĂ PE TINE, N-AI SĂ SPELI NICIODATĂ ASTA.” TANTI ROZA DĂ DIN CAP: „E ADEVĂRAT.” DESIGUR, ACESTEA SÎNT DOAR NIȘTE ANECDOTE. DAR ÎN ACEST CONTEXT, DEDUCȚIILE ȘIINȚIFICE AR FI LA FEL DE ANECDOTICE. TOATE EXPRIMĂRILE SÎNT PREA BLÎNDE.

La tropăitul meu, sub thuia, s-a format în subteran, o grotă tainică și enigmatică; trepte surpate duceau în adînc, iar printre mucegaiuri, pete de rugină și moloz se deschideau flori elegante, gladiole și orhidee. Jos, mișunau niște omuleți de-o palmă. Am deslușit totul încetul cu încetul. Eram asemenea ucenicilor din Emaus. Nu puteam să-mi dau seama dacă mă aflam la o serată elegantă sau dacă eram într-un cuptor. Se răcoreau cu suc de soc, băut din pahare de argint, cu blazon.

M-au primit cu drăgălășenie, cu toate că eram printre ei prea mare. Cît am stat de vorbă, ne-am plăcut foarte tare. Atunci am simțit pentru prima dată că poți să-i iubești și pe străini, nu

numai pe părinți și pe frați. Mi-au spus că pot să vin oricînd, dar să nu spun nimănui. Trebuia doar să tropăi o dată. - Totuși, am vrut să-i împărtășesc bucuria mea și mamei. După aceea, am tras cu urechea și i-am auzit cum se distrau seara, ea și cu bietul tata, pe seama „complicatei mele întîmplări”, „Elzvita noastră are o fantezie debordantă”. Am dat fuga sub thuia, numai ca să nu trebuiască să-i aud în continuare pe cei doi, și am început să scurm cu unghiile mușchiul verde-strălucitor. - Te aduc aici, te îngrop aici, hohoteam și mă gîndeam la tata. (Accentuez, *nu* este un vis, ăsta a fost imperiul meu!)

Cred că era război și totul era cenușiu. Cenușiul acesta era materie. Grădina se veștejește, se scorojește, e neagră, de parcă ar fi pîrjolit-o focul, apoi începe să se topească-curgă-prelingă, asemeni *ceasornicelor* din tabloul lui Dali. Iarăși se zbîrcește timpul zgîrcit. în locul grădinii, un deșert. întreaga familie trebuie să se refugieze, nu se știe din ce pricină. Totul are o semnificație, bate vîntul, burnîțează cu nisip, fusta mi se lipește de coapse, îmi car rucsacul de parcă aș fi invalidă, cocoșată, nisipul mi se strecoară pe sub bluză. Aceasta este prima mea amintire despre sîni. *Cum că-mi scutur, plîngînd, nisipul din sutien, dar cînd să mi-l pun la loc, nu mai am sîni! nu am pe ce-l pune...*

Atunci, deasupra mea a apărut un balon monstruos, imaginea fratelui meu mai mic. Rîdea, apoi a aruncat o pară roșie, de cel puțin doi metri. Făcea semne cu mîna, ridica vesel din umeri, apoi a zburat. Rămăsesem singură de tot în acea pustietate, în deșertul pe care nu de mult îl mai puteam numi căminul meu. Para avea forma sînilor mei.

IARĂ DE-NDATĂ, ACEST LEMN DE TISA SĂ SE MISTUIE PE NEVĂZUTE ÎN GRĂDINILE NESFÎRȘIRII TALE, CA ȘI SUSPINELE NOASTRE ÎN MARELE VĂZDUH: ATÎT SPRE RĂSĂRIT, CÎT ȘI SPRE APUS.

La vîrsta de 14 ani m-am îngrășat, dar schiam bine. îmi plăceau pantalonii groși, grei, din flanel, care la început mi se frecau de coapse, dar cu care apoi, m-am obișnuit. O dată, zăpada ardea, trosnind și pocnind, ca un foc de tabără. Mikloska, hai fuga, să-l stingem! Nu s-a mișcat; mi-a spus disprețuitor: - *Să ardă*

înăuntru jendaru '! Această propoziție a fost pentru mine concretă, asemenea unei ființe; dimineața chiar o căutam prin cameră. Furtunul șerpuia splendid; un furtun obișnuit, dar micile spirale erau împodobite, toate, cu diamante și cu perle. Totul era un soi de viclenie, pentru a-mi distrage atenția de la incendiu! A și distras-o.

Pe vremea aceea rideam de tot și de toate, de mine, de băieți, de fete, de mama, de tata, de gulie, de piulița de aramă, de supa acrișoară, de Carul Mare, de fratele meu Miklos, de trenul marfar care șerpuia, de mîna care aduna banii dați rest, de cracul unui pantalon, mai mult, de toate detaliile pantalonului, îndeosebi de șliț și de manșetă, de bîlbîiala poștașului, de timbrul lipit strîmb. Totul era irezistibil de caraghios. Rîdeam de mare, de zorii zilei, de seară, de pînzele argintii de păianjen, de oglinzi, de priviri, de ciorchinele de strugure, de sutiene, de cancerul mamar, de un amănunt al gardului dărăpănat, de Marea Caspică, de oasele fine ale mîinii, de scrisorile (m-am cutremurat din cauza scrisului) incredibil de sincere și de obscene, găsite într-unul din sertarele mesei de scris de tip american, pe care le scrisese bietul meu tată unei dansatoare din Debrecen, rîdeam de osemintele groaznice ale rudelor mele și chiar și de circulația sîngelui meu întunecat, rîdeam de împreunarea iubirii și de metamorfoza adusă de moarte.

Eram o persoană neîndurătoare și mărinimoasă.

Și urîță, pentru că mi se lățise obrazul, suprafața!, devenind boltit, ca o pemă mică. Mulți nu mă iubeau, pentru că-i enervam pe toți. - Mai tîrziu am devenit o persoană mai frumoasă, în perioada respectivă fiind și cît se poate de simpatică. (Ceea ce, de pildă, n-aș fi afirmat atunci...)

ÎN TIMPUL MESEI DE PRÎNZ A VĂZUT CUM MAICĂ-SA APROAPE CĂ VOMITĂ O BUCATĂ DE PÎINE MESTECATĂ, APOI, A ASCUNS-O ÎN PALMĂ ȘI A ÎMPACHETAT-O ÎN ȘERVETEL. „MULȚUMESC”, A SPUS CU INDIGNARE LA TERMINAREA MESEI, „ȘI NU VĂ MAI SACRIFICAȚI ATÎTA.” „EȘTI NEDREPT”, A SPUS FEMEIA CU O BLÎNDEȚE NEAȘTEPTATĂ. DUPĂ CARE: „NU M-AM GÎNDIT, FIULE, CĂ VOI DISCUTA CU TINE DESPRE ASTFEL DE LUCRURI. NU E BINE SĂ FII MAMA UNUI OM MATUR. NOROC CĂ EȘTI BĂIAT. ȘI CĂ EU SÎNT FEMEIE. TATĂLUI VOSTRU NU I-A FOST

UȘOR.”

Cele patru thuia smulse din rădăcină, asemenea unor molari, gardul dărîmat și cuștile cîinilor, răsturnate, muștele invadează rana adîncă, vineție a căprioarei Miți, caii au fost dezlegați. Anna, urlînd, se răstește la străini. Eu îi scriam scrisorile de dragoste. „Pentru MALI Annuska, cea care înflorește printre trandafiri”, îi scria curtezanul ei, iar eu îi scriam răspunsul, atunci... atunci cînd îl lăsa pe Mikloska să se culce lîngă ea, mai exact, să-și poată *ascunde* capul între sîinii ei.

Gonea camioanele militare, cu roțile lor imense, cum ar fi gonit niște animale rătăcite, hoinare. Unul s-a izbit de peretele casei, șoferul a sărit de-ndată, dar în secunda următoare a și început să se zbîrcească, de parcă ieșea aerul din el. A dispărut în iarbă!

Am început să-l caut pe loc, pentru că era un băiat chipeș, avea o mustață la fel ca drăgălașul de MIHALKOV. Dar dădeam mereu cu mîna peste sosia în miniatură a franțuzoaicei desfrîinate. „Mademoiselle Beatriz, dumneata ești *fifoasă*”, șoptea cu dispreț un cocean. (Ceea ce putea fi adevărat, pentru că țîncii din sat îmi tot șuierau „Lizi-țîțoasa”, dar de porecla asta mi-a fost rușine doar pentru o scurtă vreme.) M-am plictisit și l-am sfărîmat între degete, scuze-moa! <Piese pentru o pianină mecanică!! !>

Umblam hai-hui printr-un castel frumos. Mă plimbam. Eram încă bondoacă, dar nu mai chicoteam tot timpul, îmi plăcea să mă îmbrac băiețește, să călăresc și să patinez. Aveam un cojoc din Ardeal, era ușor ca puful. De cînd nu-l mai am, mi-e frig totdeauna iama.

Hoinăream prin odăile luxoase, pline cu oglinzi, admiram tăvile de faianță, șemineurile de Sevres, întrepătrunderea ingenioasă a parchetului. Prin sălile care se deschideau una din cealaltă curgea parcă Dunărea. Putea să aibă lățimea de un metru. Pornea din Pădurea Neagră și ajungea la Marea Neagră. Pe boltă se înșiruiau fresce. Eu locuiam la Csallokoz, unde aștemusem trestie pe jos. Acolo, bolta era doar a cerului, de un albastru deschis, la fel ca și ochii prietenului tău. Și din această cauză am hotărît ca în acest castel să organizez, în scop filantropic, o expoziție de păsări cu roate păsările dunărene - în mod rațional, pentru că pe aici curge Dunărea!

O, CÎT DE TARE AM SĂ ÎMBĂTRÎNESC!

Barbitum, barbitorium! am urlat, trezindu-mă înspăimîntată. Părul mi se încîlcise de transpirație. Dar nimeni nu putea să-mi spună ce înseamnă asta. Stăteam pe vîrfurile unui munte înalt și sublim, în fața mea se întindea marea nesfîrșită; mă vîrîseră într-o cușcă a rușinii (cum se poate vedea la Locse), iar eu zbieram înspăimîntată: - *Barbitum, barbitorium!* Glasul îmi era de bărbat.

Un băiat m-a cuprins în brațe, îmi ajungeam pînă la umeri. Emană un miros concentrat de transpirație, dar nu îndrăzneam și nici nu vroiam să-i spun. Nu pot să decid dacă mirosul este în sine o greșală. Apoi, cînd m-a sărutat, am băgat de seamă că-mi miroase și gura; asta a fost picătura care a umplut paharul.

Dar mai înainte, ne învîrtiserăm multă vreme, de colo pînă colo, prin mulțime. Crainicul anunțase - „Vă aduc la cunoștință!” - că putem vedea istoria Ungariei, „filele glorioase și înlăcrimate ale patriei noastre orfane” - *în față*, asediul Eger-ului, *la stînga*, catastrofa de la Mohács, *la sud*, „invasia cumanilor” și rebeliunea pecenegilor, *la dreapta*, marea năvălire a lui Genghis-Han. La sfîrșit, băiatul m-a tîrît într-o mică piațetă părăsită, unde am început să dansăm sălbatic *rock*.

Copacii și boscheții ne rezervau o mare surpriză: se pișau! Soarele își revărsa razele peste jet, ținutul era plin de o strălucire aurie, de scînteiere, de splendoare, de culori - și de un îngrozitor miros de urină!

Eram din nou tînără. Mă pregăteam, împreună cu frații mei, pentru serată, cînd a intrat Mamili care ne-a *anunțat* plîngînd: „mi-a murit mama.” Deci, așa; eram necăjiți, se mai iviseră multe de făcut la toaletele noastre, iar bunica era neputincioasă de ani de zile, o „cineva” cu ateroscleroză. Mama ne-a intuit iritarea, ochii ei frumoși, căprui au crescut pînă la mărimea unor mere, ieșindu-i din găvane. Pluteau prin odaie și lăcrimau.

Cu toate acestea, toaleta mea a fost cea mai elegantă. Dansam plină de trufie. - În mîna cui stă soarta dumitale?, l-am întrebat insistent pe un tînăr fermecător de frumos. A zîmbit. - Într-a mea; doar mîna îmi este într-a lui Dumnezeu - și mi-a strîns obrazul în palma-i fierbinte. Cînta o orchestră în toată regula. Băieții înnebuniseră, în pantaloni își ascuseseră știuleți de porumb; am fost nevoită să dansez cu Bandi, fratele meu, din costumul lui alb se revărsa o mireasmă de tutun fin, a încercat și el să-mi facă curte, așa că am fugit. Afară, KELEMEN Guszti mă aștepta cu o barcă, numai că în ea stătea și tatăl tău, nu se știa dacă rîdea sau plîngea, se vedea doar că rîde sau plînge. Guszti avea multe Ruble. O Rublă era de mărimea unui prosop mai mare. Pe furiș, mi-a făcut semn să nu-i spunem nimic tatălui tău despre bani. Dintr-o barcă-prăvălie, îmi cumpărase un portmoneu urît-roș, roș-aurit din piele. Atunci, tatăl tău s-a întors spre mine, eu eram tînără, iar el era la fel ca și acum, cu toate că încă e

fermecător de frumos, și mi-a spus calm: - Ei, Lizike, ce să te aștepți de la unul ca Gushti... Nu are gust...*f; mai e și din piele artificială!*

Restul nu mi-1 mai amintesc acum, pentru că mâine merg la spital să-mi coloreze venele.

CINE GARANTEAZĂ PROTECȚIA BĂRCII?

Intrasem într-o mare bibliotecă, asemănătoare celei din Zirc, iar acolo, pe un scaun, cu spetează înaltă, în stil gotic spaniol, stătea *baronul UZUZOR*, îmbrăcat cu obișnuții lui pantaloni ponosiți de călărie, dintr-un lustrin albastru, și în jachetă. Îmi oferise cu amabilitate cărți, „dragă Elena VITERBO, acestea sînt einfach indispensabile pentru dezvoltarea dumitale spirituală”, mă tot ruga stăruitor să mă uit la el, să mă uit în ochii lui, iar eu mă uitam cu plăcere în ochii lui, „dragă Beatriz Elena, e vorba de *unmiracol*, e acolo, în ochii dumitale, acolo e ghemuit infinitul, acest vînat regesc, dumneata vei fi în stare de orice, vei vedea, întreaga viață îți va fi un chiot, micuța mea, încă multe lucruri nu le știi acum, văd că încrederea îți izvorăște și din această stare inocentă, dar chiar și așa! dumneata, micuța mea Beatriz, ești o ființă liberă, minunată... dumneata... dumneata *radiezi*, ești atrăgătoare, ești îndrăzneată”, și începu să hohotească, „o, domnișoară VITERBO, o cît de mult mi-ar plăcea să am două, cel puțin două, vieți, pentru că atunci una ți-aș putea-o închina dumitale, ar putea să fie a dumitale, dar nu este așa, eu nu sînt al dumitale, iar dumneata nu ești a mea, e bine, ei, dar nu vreau să te sperii, cu una dintre cele două vieți aș fi numai lîngă dumneata... aș învăța de la dumneata, de la celulele trupului dumitale, ți-aș privi ochii și pletele... știu eu bine, domnișoară VITERBO, că dumneata nu aștepți nimic de la viață, *eu* în schimb aștept ceva, pe dumneata... iar dumneata nimic... nici o danie... pentru că dumneata, domnișoară, ești însăși viața!” - și atunci, rafturile lucioase și puternice din lemn de vișin au dispărut dintr-o dată,

NU-I ADEVĂRAT CĂ SCRISUL M-A SCOS DIN IMPAS. SĂPTĂMÎNI ÎN ȘIR M-AM OCUPAT DE NARAȚIUNE, DAR ÎNTRE TIMP, ȘI NARAȚIUNEA S-A OCUPAT NEÎNCETAT DE MINE. SCRISUL NU DEVENISE CEEA CE CREDEAM LA ÎNCEPUT CĂ VA FI, O MEMORARE A UNEI PERIOADE ÎNCHEIATE DIN VIAȚA MEA, CI DOAR O NEÎNCETATĂ MEMORIE PLECTICOASĂ, SUB FORMA UNOR PROPOZIȚII CARE ACCENTUEAZĂ DOAR CĂ DISTANȚA SE MENTINE. DIN CÎND ÎN CÎND, CHIAȘ ȘI ACUM, MĂ TREZESC NOAPTEA, DE PARCĂ M-AR ÎNGHIONȚI DINĂUNTRU CEVA EXTREM DE FIN, M-AR TREZI, IAR EU, CU RESPIRAȚIA TĂIATĂ DE SPAIMĂ, RETRĂIESC EVIDENȚA CĂ PUTREZESC DE VIU, DE LA O CLIPĂ LA ALTA. ÎN ÎNTUNERIC, AERUL ESTE ATÎT DE ÎNCREMENTIT, iar cărțile, îngrămădite amenințător, au rămas înălțate lîngă perete, asemenea unor cărămizi demolate, pline de mortar.

(La fel ca odinioară, la bătrînul meu prieten, nenea GECZI Elemer. - Progresat-a lumea datorită cărților?, se întreba el retoric și, arătînd spre mormanul de cărți, răspundea de-ndată: - Nicidecum. - Nene Elemer, să facem ordine! - N-are rost pentru un timp atît de scurt, Lizike. Asta a tot spus-o vreme de 20 de ani. S-a stins în '45, murind de foame, la fel ca și SZABO Dezso⁴. Ai cunoscut-o pe fata lui. Uneori are părul negru,-prins în coc. Aș spune că-i o cățea. Doamne, cîte avansuri i-a făcut tatălui tău! Dar lui, din motive de neînțeles, nu i-a trebuit. - Lizike, cît sînt de prost, nici măcar nu te-am înșelat. - În schimb, a existat și un motiv real. S. se îndrăgostise de mine, dar s-ar fi mulțumit și cu tatăl tău.)

În bibliotecă burnița cu praf, stăteam pînă la genunchi printre cărțile chinuite. Atunci, a intrat o persoană de sex feminin, incredibil de urîță, anunțînd că e gata masa. Cînd m-a văzut, s-a repezit să-l zgîlție cu vehemență pe baron. - Măi prostule! Prinde-mă, îmbrățișează-mă, pune-mă jos!... Ce-ți mai trebuie? Fumează-mă pînă la capăt, ca pe o țigară, stoarce-mă, sfîșie-mă! Poartă-te bărbătește!... Ești un caraghios.

Fără să se mai poată stăpîni, baronul UZUZOR o împinse afară din cameră pe bătrîna cu limba veninoasă, în timp ce striga cu voce stridentă: - La dumneata, ăsta se cheamă SZH?/ ăsta? Mă rog frumos, ăsta nu e sîn, dar e capăt de parizer. - îi aud și acum vocea răgușită, agitată și înverșunată, ăsta nu e sîn, *dar* e capăt de parizer!

ÎNCÎT PARCĂ TOATE OBIECTELE ÎȘI PIERD ECHILIBRUL ȘI CONSISTENȚA. SE MAI CLATINĂ O VREME, FĂRĂ ZGOMOT, PIERZÎNDU-ȘI PÎNĂ ȘI CENTRUL DE GREUTATE, APOI, SE-NCLINĂ DEFINITIV, SE PRĂBUȘESC PESTE MINE, MĂ SUFOCĂ. ÎN ASEMENEA FURTUNI ALE SPAIMEI, OMUL DEVINE MAGNETIC, CA UN HOIT ÎN PUTREFACTIE, UMBLĂ ALTFEL DECÎT ATUNCI CÎND NU-I PASĂ DE NIMENI ȘI DE NIMIC, CÎND SIMȚURILE SALE SE JOACĂ ÎN VOIE: ASUPRA LUI SE NĂPUSTEȘTE ATUNCI CU FORȚĂ SPAIMA OBIECTIVĂ, NEPĂSĂTOARE.

M-am măritat cu KELEMEN Guszti. Tatăl tău mă privea uimit. Era cît se poate de jignit. Eram convinsă că hotărîsem bine. Era o vară dogoritoare, am coborît la Dunăre pe asfaltul înmuiaț, ca pe un covor purpuriu. „Ținteam” cu pietre, dar piatra plesnea mereu apa doar de 13 ori, pentru că o tot înghițea ceva. Am mers să văd ce este și am scos din apă un șarpe verde, uriaș.

Îl trăgeam după mine, pe stradă, ca pe un oribil și emoționant voal de mireasă, afundîndu-mă din cînd în cînd în asfalt. - Domnișoara Lizi, totuși ce faceți?, striga măcelarul. Șoferii de autobuz mă ocoleau înjurîndu-mă. Nici măcar nu știam dacă mușcătura îi era veninoasă! în sfîrșit l-am tras în bucătărie, i-am tăiat capul și, tranșîndu-l în felii rotunde, l-am prăjit. - Grătar ă la WELLINGTON!, așa ceva nici WELLINGTON însuși n-a mîncat! - Eu știam cel mai bine că într-adevăr nu mîncase. întotdeauna uit ce înseamnă pe ungurește *origano*.

Intrasem în Capela Sixtină, înăuntru erau schele și lăzi cu mortar, sticle goale de bere, cu eticheta KINIZSI, de parcă zidarul Csibi tocmai lucra acolo, iar eu mă cățărasem pînă sub boltă, întinzîndu-mă la fel ca și MICHELANGELO, cînd picta. Am prins mîna întinsă a lui Dumnezeu, *totul* era atît de aproape. Mă gîndeam că de acum înainte nu mă mai paște nici o nenorocire. Am coborît repede, alergînd la Vatican. Preoți cu brîie mov deschideau în fața mea uși albe, cu două canaturi, înclinîndu-se adînc, respectuos, de parcă aș fi fost SZENTK.UTH Y Miklos⁵, în pielea goală. Auzeam cum mi se murmură, de pretutindeni, numele, Beatriz, Beatriz Elena, Beatriz Elena VITERBO, draga mea Beatriz...

La sfîrșit am îngenuncheat în fața Sfîntului Părinte și, gîfîind din pricina goanei, i-am cerut ciocolată. - Preasfinte Părinte! Dar să fie cu alune! - Trebuie știut că bietul meu tată era reformat, în schimb, Mamili era catolică, deci, aveam dreptul la ciocolată cu alune. Semnalez, am fost și la înmormîntarea lui Paul al VI-lea, cu

o oliță de faianță pe cap și în mantie neagră. Apoi, am participat și eu la alegerea noului papă...

E TIMPUL SĂ PUN FRÎU IMAGINAȚIEI ȘI SĂ MĂ OPRESC DIN DRUMUL MEU PENTRU O CLIPĂ, ÎMPIETRIT, AȘA CUM SE ÎNTÎMPLĂ CÎND BĂRBATUL PRIVEȘTE VAGINUL UNEI FEMEII; SE CUVINE SĂ PRIVEȘTI ÎN URMĂ, LA DRUMUL PARCURS, APOI, CU PICIOARELE ODIHNITE, SĂ-ȚI IEI ELAN ȘI SĂ TE AVÎNȚI MAI DEPARTE, DEZLĂNȚUIT.

Tatăl tău se ducea seară de seară la părinții mei și-l bîrfea pe KELEMEN Guszti. Deși, pesemne că pe vremea aceea, acesta murise deja. Mai târziu, ne-au anunțat că s-a îmbolnăvit de dizenterie, la Don, așa că astfel se putuse întîmpla. Trăisem împreună doar trei săptămîni, cum te văd și cum mă vezi. A fost primul bărbat din viața mea. Nu pot uita acest lucru... Tatăl tău e soțul meu... Dar mă gîndesc înfiorată la bărbatul căruia i-am dăruit fecioria mea.

Stăteau la taclale în sufragerie, printre farfuriile murdare. Tot felul de resturi! M-am apropiat tiptil de ei, eram în șosete și într-un șorț negru, din pînză, cu buzunare mari, în care țineam un șperaclu. O sculă specială. N-am fost un copil potolit. Lîngă bucătărie, șpaisul nu era o cămară, ci o *cameră* mare, o cameră de alimente!, unde erau ascunse tot felul de bunătăți. Deschizînd ușa cu șperaclu, am intrat, am împachetat în hîrtie de mătase prăjiturile, erau cu glazură de ciocolată și încă se lipeau. Mi-am vîrît mîna și-n lada cu stafide, o ladă mare, frumos miroitoare, din lemn de nuc, cu cercuri de-o palmă, am luat și din stafide și iute le-am răsturnat peste prăjituri! Nu m-am sfiit să ascund sub fustă un baton mare de salam de casă. Am alergat la gard, unde mă așteptau micuții mei țărani! Fii atent, fiule, acesta este un moment social! (îl putem include în inventar...) Le-am împărțit comorile, chicoteau de bucurie, iar ei mi-au adus în schimb pîine neagră, bună, pentru care, la rîndul meu, eu am chicotit de bucurie.

Dincolo de geam, îmi disecau viața. Tatăl tău se înțelegea chiar bine cu părinții mei, era simpatic, un om rasat, spiritual, se purta politicos și complezent. Era elegant ca stațiunea Opatija. Mama purta o rochie bej, model căzăcesc. Poalele rochiei erau

tivite cu un șnur cafeniu deschis, de mătase - asta e sigur.

SĂ ȘTII CÂ EȘTI UN COPIL ZĂMISLIT DIN DRAGOSTE. EI, AȘ. DAR CINE NU E.

Eram tineri. Eu, doar după vîrstă, pentru că mă măritasem deja cu tatăl tău. Asta este. L-am chinuit foarte tare pe bietul de el. Uneori dispăream zile-n șir. Orchestra era în pauză, iar noi, fetele, am ieșit în curte să luăm aer și să mai scăpăm de bărbați, să discutăm ce-i de făcut cu ei, să vorbim despre trădări și înfrîngerii, dar am ajuns, pe neașteptate, în curtea unei case murdare, de raport, cu specificul coridor circular, ca într-o fotografie cu subiect obligatoriu, pe teme sociale, din anii '30. Dădeam tîrcoale, împreună cu ZÂHY Âgnes, unui oțetar cînd, dintr-o dată, de sus, Blanka a urlat la noi; Doamne, ce tînără și frumușică era, elegantă și stilată, aruncîndu-ne cele mai vulgare expresii, pur și simplu birjărești. Cînd a terminat, s-a făcut nevăzută, iar Âgnes s-a așezat în fața mea și a început să culeagă florile de pe rochia ei roz, de bal, azvîrlindu-le peste mine. De altfel, îi spuseseam încă înăuntru, în sala de dans, că nu li se portivește joaca de-a florile, nici ei, nici seratei.

De cum a desprins florile, acestea au devenit adevărate, iar eu stăteam culcată pe o pajiște de petale înmiresmate. Tatăl tău m-a condus sprijinindu-mă pînă acasă, îmi purta de grijă cu atenție, nu mi-a spus nici o vorbă urîță și nici n-a gîndit ceva rău - pentru toate acestea l-am iubit foarte tare. (În zadar i-am îngăduit să mă tutuiască, în zadar, doar caii mă tutuiiau cu consecvență. [?])

Despre tanti Dienes Vali, care era verișoara bunicii și de la care,

În primele clase de gimnaziu, am învățat orchestrația, am visat că intrase pe ușă, atrăgându-mi atenția cu vocea-i frumoasă și adîncă, să luăm pateul de ficat din frigider, pentru că deja *se învechise*, și să-l dăm cînelui. - Micuța mea Lizike, aveți grijă - a mai spus -, cu pateul de ficat nu-i dejoacă. Dimineața, cu toate că nu observasem nimic suspect, i-am spus tatălui tău să arunce pateul de ficat. Dar el, mai întîi și-a uns o felie de pîine (caracteristic! i-ar fi părut rău să arunce *totul*) și, bombănind (el într-una bombănea!) a dus cutia afară.

Tanti Vali era într-un voal lung, negru, pe care-l purta și pe cînd era în viață, înfașurîndu-și corpul în cîtiva metri de material. A murit la 99 de ani. Cred că fusese studenta lui BERGSON. Păcat, fiule, că n-ai cunoscut-o.

AM DECIS CĂ VOI TRĂI LIBERĂ, ASEMENEA BĂRBAȚILOR, INDEPENDENTĂ, CONSISTENT, ÎN BĂTAIA TUTUROR FURTUNILOR, DAR ÎN AȘA FEL ÎNCÎT SĂ NU DAU IMPORTANTĂ ACESTUI FAPT, TOATE DARURILE, GINGĂȘIILE SAU GLUMELE RĂUTĂCIOASE ALE VIEȚII PRIMINDU-LE CA ȘI CUM MI S-AR CUVENI. SÎNT STĂPÎNA, INTERPRETA PRINCIPALĂ A VIEȚII MELE, ASTFEL AM HOTĂRÎT.

Tatăl tău era întotdeauna foarte amabil cu personalul. Își putea permite asta. Printre străini, eu eram, în schimb, mult mai trufașă. - Frl. Kăthe! Aveți grijă, să nu cumva să vă ude ploaia! - Nu e nici o problemă, tinere, grosul ploii și așa cade alături. - Ploua cu găleata, caii se resemnaseră. La fermă, tatăl tău și-a pus mîna peste a mea, nu voiam scandal, astfel că atunci cînd nu mă vedea nimeni, l-am pișcat de pulpă. A rîs doar. - Fluieri ca un țărănoi! Ești o femeie minunată. - Toate astea au fost demult.

Dimineața am ieșit în grădină. Un dreptunghi mare, verde. Soarele strălucește, iarba e jilavă. Stau întinsă în hamac, inelele, cu care e atîmat de creangă, sînt căptușite cu filț; motivul: dragostea față de lemn. *Fruchlingsbad*.

Slujnice tinere, în bluze închise pînă la gît, în fuste rotite-nvîrtite, ca niște clopote, vin la hamacul meu aflat într-o continuă legănare - domnișoară, zîmbesc încurcate, în căldările mari din spălătorie, apa fierbe de acum, am frecat ciubărul, domnișoară, l-am frecat, doagele boltite ale ciubărului sînt prinse în niște

cercuri late cît un mijloc de matroană, geamurile mici ale spălătoriei s-au acoperit de aburi, scumpă domnișoară, e gata, vă așteaptă *fruchlingsbad-|i|* îmi întorc capul într-o parte, soarele e un glob mare, dreptunghiul grădinii, un verde mare.

Pe terasă, îl văd pe el. Pijamaua îi este descheiată pînă la brîu, se lasă pătruns de lumina soarelui. E cunoscută această joacă a bărbaților, eu, cel puțin, o cunosc. Stă tot atît de leneș și de moale acolo, cum probabil că stăteam și eu. E respingător. Mă răstesc la el. l-a revenit siguranța de sine - văd! văd! - din cauza soarelui care pîrjolește, ridică, abia vizibil, din umeri. Tremurul străbate pijamaua.

- Beatriz, draga mea, știi cum este Domul din Aachen? îți spun eu. Domul din Aachen este ca un iepure, te poți apropia de el doar cu mare grijă și cu inima curată, pentru că altfel, o ia la goană! - Credea că are umor. - Mîngîierea ta a fost atît de prefăcută astăzi, dragostea mea, încît mi-a fost milă de tine.

ÎN TIMP CE SCRIAM ISTORISIREA, AM SIMȚIT DE MULTE'ORI CĂ S-AR POTRIVI MAI BINE EVENIMENTELOR DACĂ LE-AȘ PUNE PE NOTE. SWEETNEW ENGLAND...

La Budapesta umblam îmbrăcată în veșminte bărbătești. Mai ales, noaptea. Eram obosită și urîță. Nu mă întâlneam cu nimeni. Orașul era pustiu. Am zărit un soldat. Da, în sfîrșit, asta-i o aventură!, m-am gîndit, iată *aventura*, iar eu o să dau piept cu ea. Tînărul era somnoros și chinuit, dar am văzut că-i plac foarte tare. A spus că-mi arată orașul. M-a purtat prin imensitatea pustie de piatră, tîrîndu-mă după el, dar numai la monumentele eroilor. La toate! cît e noaptea de lungă. *Cunosc pe dinafară toate monumentele!*

În fișa incertă care desparte noaptea de zorii zilei, soldatul mi-a propus să urinăm împreună. Armata și urinatul sînt inseparabile. E tîrziu, m-am gîndit, nu mai poate fi vorba de seducere, sînt *ca o capsula de mac găurită*. Și această comparația am visat-o.

- Acum, te invit undeva - a spus băiatul pe un ton ceremonios. Am descins într-o tavernă complet distrusă. Erau acolo numai soldați, nici măcar o curvă. - Ești invitata mea, a spus tulburat în continuare; a comandat limonadă, o limonadă de culoare roz (!) și ouă tari.

Atunci mi s-a luat ceața de pe ochi, am văzut, era tatăl tău, care mă implora să nu fac scandal, aruncînd priviri plate spre „domnii ofițeri ai democrației populare” - Beatriz, iubita mea, să plecăm odată de aici.

- Ouăle tot le mănînc, chiar dacă o să crăpi.

Apoi, am slăbit, pur și simplu, din amuzament, pentru că aveam întotdeauna cîteva kile, cum se zice, în plus, dar mie îmi plăcea asta, pentru că știam, firește, că acest plus place și altora; e iubit. M-am dus zece zile la saună, am făcut gimnastică, am mîncat zilnic cîte 5-6 ouă tari... După aceea, mă mîndream foarte tare cu pantalonii mei, care-mi deveniseră prea largi.

Apoi, m-am surprins că, de exemplu, în troleibuz, îi încurajez în sinea mea pe bărbați să-mi observe noua frumusețe, să nu se sfiască să-mi atingă obrazul, de unde dispăruseră pernițele lîncede; în schimb, au rămas „umerii reginei”, dar nu trebuia să mă prefac că nu-i văd, asumîndu-mi, cu o conștiință a vinovăției, transformarea spatelui în osînză, și așa mai departe, mă tocmeam în sinea mea asupra propriei mele persoane, ridicîndu-mi tot mai sus și mai sus prețul...

AICI TOATĂ LUMEA, INCLUSIV EU, ESTE ÎNGROZITOR DE NORMALĂ.

Hai să-ți spun o poveste, nu-ți strică. Odată, tatăl tău și-a pus aripi lungi, de corb. - Ce faci?, l-am întrebat mirată. - Mi-am pus aripi lungi, de corb. - Bagă de seamă, sufletele, dacă îți mai pui încă o dată aripi lungi, de corb, eu nu mai am nimic de pierdut. - După aceea am alergat la tramvaiul 4, ca nu cumva să întîrziem de la cursul de o jumătate de oră al Poporului Liber. Treceam, ne mistuiam, am fost odată, ca niciodată.

Eu, fiule, aceste sentimente nu le trăiesc, îmi aduc aminte doar de cuvintele umilitoare. În privința cuvintelor însă, chiar așa este. - Lizike, de ce crezi atât de mult în cuvinte?, m-a întrebat tatăl tău. - Dar în ce să cred, nătăflețule, în dumneata?! - Doamne ferește!

Odinioară, ne duceam des la picnic, luam cu mine de toate, într-un coș împletit, iar el, aducea o sticlă de vin, un „vinisor slăbuț de casă”; se juca cu sticla, ca și cu o păpușă. Hoinăream prin munți. Este incredibil și azi pentru mine că atunci nu m-am culcat cu el.

Mai târziu, într-o mizerabilă încăierare nocturnă -, beat criță, tatăl tău s-a urcat peste mine, iar eu nu l-am dat la o parte (ca pe o omidă; omidă - pentru că, pesemne, avea burta albă și rece, pe care o apăsase peste a mea), îmi era frică, eram niște certăreți înrăiți, mult prea pripiți, și-mi era și milă, simțeam o milă scîrboasă față de noi, stăteam întinsă, încremenită, cu picioarele desfăcute - ajută-mă, Dumnezeii mătii! încă gîfia, iar eu mi-am închis ochii să nu-i văd fața, dar dindărătul pleoapelor lăsate, vedeam și simțeam totul. - Nu, nu vreau, nu, blestemat să fii! - Dar bietul de el s-a trezit (pe jumătate) din beție, aproape imediat. Și a început să-mi povestească(!) pe îndelete, cît de tare mă dorise el, atunci, în pădure, și eu nici măcar nu mă împotrivisem, pentru că nici nu-mi dădusem seama de curentul enigmatic care vibra în el, deci nu e de mirare dacă el, uneori, devine *neputincios*... Tîmpitu'! Dacă ar fi știut cum mă întorceam eu acasă de la acele picnicuri, înfiebtată și umezită, și cum mă strecuram pe lîngă mama... pur și simplu, dacă ar fi știut cît de mult l-am iubit, cînd îl iubeam.

„MĂ IUBEȘTI, SAU PUR ȘI SIMPLU FACI UN JOC URÎT?” - SCHELĂLĂIE. ACOLO ESTE PATUL TATĂLUI MEU. IAR CEL CARE SE AFLĂ ÎN PAT E TATA. CU ARIPILE FRÎNTE. DEMN, ASEMENEA UNUI CERB CU URECHI, ACELEAȘI URECHI MARI. SCLIFEȘTE UN ZÎMBET MĂRUNT. GLUMEȘTE CU MINE. ÎMI AMINTESC, ODATĂ NE-AM DUS LA VÎNĂTOARE, PE HÎRTOAPELE VESTULUI SĂLBATIC (DEPARTE, CHIAI DINCOLO DE CONACUL VULTURULUI)... ERA DESTUL DE PLECTISITOR SĂ TRAGI ÎN TUFELE DE MESQUITE, AȘA CĂ NE-AM TUPILAT ÎNDĂRĂTUL UNOR STÎNCI. TATA S-A TUPILAT ÎN SPATELE STÎNCII SALE DE PIATRĂ, IAR EU M-AM TUPILAT ÎN SPATELE STÎNCII MELE DE PIATRĂ ȘI AM ÎNCEPUT SĂ TRAGEM UNUL ÎN CELĂLALT. A FOST INTERESANT.

Cînd am deturnat un avion, eram tot atît de bătrînă, ca și acum. Nu are importanță unde s-a întîmplat asta. L-am rugat pe pilot, care avea sex-appeal, să mă scoată basma curată în fața autorităților și să nu batem toba despre cele întîmplate. Presa a tăcut mîlc, poți verifica, fiule.

REMBRANDT are o pictură: Ganymedes între ghearele vulturului. Azi-noapte, am zburat spre înalturi și am văzut că micuțul în pielea goală tocmai se pișa. M-am apropiat de el, dar vulturul m-a ciupit de braț. Avea ochii plini de ură. Mă prăbușeam, iar Ganymedes îmi făcea semne...

Eu nu doresc lumea de dincolo. Vreau să spun că nici măcar teoretic. Cred că nici Dumnezeu nu așteaptă asta de la noi. Nu vreau să te supăr, ca atare nu voi scrie acest lucru, e Dumnezeul tău. N-am nimic cu Dumnezeu, nu urăsc inexistența lui.

Uneori uit că trăiesc. Stau între pernele ridicate și vorbesc cu Dumnezeu. Seamănă cu *TATRAY Vili*, dar fără vioară. Cînd mă așez pe scăunel și văd cum sub pat ghemotoacele de praf abia de se pot învîrteji peste paie, da, în asemenea ocazii îmi amintesc - și, cîteodată chiar simt - că trăiesc. În regulă, deci. Aș mai vrea să știi că în grădină a început să-mi curgă sînge din nas. Am tîrît scaunul de grădină lîngă grămada de nisip, acolo s-a întîmplat. Sîngele a înnegrit complet nisipul, mi-am aplecat capul, sîngele picura, n-am îndrăznit să mă întind pe spate, așa cum se recomandă, fiindu-mi teamă că mă înec, ca și Attila, regele nostru. Apoi, gestul acela, cînd mi-am atins nasul să desprind cojile uscate de sînge, a fost pentru mine atît de *străin* - încît mi s-a făcut groază, groază!

Mă bucur mai ales că dorm singură. Dorm singură în patul meu tare, îmi pun mîna sub ceafă și mă gîndesc la tine, băiețelul meu.

DACĂ AM PUTEA ALEGE CINE ANUME SĂ ÎNVIE, CREZI CĂ L-AM ALEGE PE IISUS?

În seara dinaintea înmormîntării tale, fiule, voi veni de departe. Voi fi obosită, bluza îmi va mirosi a transpirație. Voi căuta prilejul să fac baie. Voi lepăda de pe mine pulberea cenușie a drumului. Nu am haine de schimb, soru-mea mai mare mă scoate din impas. Mă enervează că rochia ei îmi stă bine, văd în ochii ei că sînt frumoasă, iar acest lucru mă bucură.

O voi îmbrățișa, iar ea va fi surprinsă.

- Mănîncă, Lizike, va spune apoi, și deja a și adus cu mîinile ei perfide, tava cu pogăcele. Pogăcelele ei sînt faimoase. O disprețuiesc, pentru că folosește cîntarul atunci cînd face prăjituri. Compensez. Atunci voi izbucni prima dată în plîns. - Mănîncă, Lizike, asta o să te liniștească; mîna mi se contractă spasmodic, pogăcelele îmi alunecă printre degete - dar pentru numele lui Dumnezeu, eu nu vreau să mă liniștesc, de ce ar trebui să mă liniștesc - și încep să hohotesc. Frumoasa și tîmpita de soru-mea *mă liniștește* îmbrățișîndu-mă, moment în care, încă suspinînd desigur, încep să rid.

Clătinîndu-ne, valsăm sprijinindu-ne una de cealaltă, ne rotim prin cameră, de pe tava de argint vor cădea pogăcelele cu cașcaval. Pic-poc. Unchiul tău, în calitatea lui de amoroso oficial, le adună de pe podea, zîmbind.

Fiule, a doua oară voi plînge atunci cînd vor șterge, de pe tăblița catafalcului, numele tău: nu tu vei fi *următorul*.

VOI NIMICI TOATE SEMNELE, LE VOI ZĂDĂRNICI. VOI RECUPERA, RÎND PE RÎND, FIECARE NECROLOG TRIMIS, APELÎND CÎND LA FORȚĂ, CÎND LA DIFERITE ȘIRETLICURI,

DISTRUGÎNDU-LE PE TOATE. LA FEL VOI PROCEDA CU ACEL NUMĂR DIN ZIARUL MAGYAR NEMZET, CARE CONȚINE NOTIȚA REFERITOARE LA ASTA. PRINTR-O TRUDĂ ÎNCEATĂ ȘI GREU, VOI ȘTERGE PE RÎND ÎNSCRISURILE, DE PE PIATRA FUNERARĂ, NUMELE MAMEI, CELE DOUĂ CIFRE, IAR ÎN FINAL, CRUCEA. ȘI, PROMIT DIN TOATĂ INIMA CĂ N-AM SĂ MAI PĂCĂTUIESC.

Cum va fi, fiule, înmormîntarea ta? O descriu: va fi o înmormîntare militară, somptuoasă, tineri chipeși vor sta de gardă, pe grumazul lor, în tăieturi minuscule, fine, clocotește un sînge negru, gros. N-are importanță. Se vor spune apoi cîteva minciuni anoste despre patrie, ca de obicei. Televiziunea va transmite totul în culori, în clipa aruncării bulgărilor de pămînt, voi reduce sonorul.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, vor cuvînta militari de seamă, cu grade înalte, *hochintelligenfi*. Vor avea o ținută aleasă, toți se vor strădui să accentueze ceva din profunzimea tragediei, cel puțin o fărîmă! Ochii lor vor fi din sticlă, bile de sticlă, fermecător de frumoase. Eistand. N-are importanță. Vor spune apoi cîteva minciuni anoste despre patrie, iar noi vom fi impresionați pînă în adîncul inimii.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, femeile vor veni în pînze însîngerate. - A sosit, își șoptesc una alteia, iar în fața ta își vor apleca ochii, bărbatule, nu fi supărat pe mine, am o boală femeiască. Toate te vor săruta pe gură, tîrfele. N-are importanță. Mi-e scîrbă de imaginea ta, văd că limba ți-e vînată. E imposibil!

O descriu: ești scîrbos, fiule, odios, străin, puternic. Cum să trăiesc fără tine? De ce te amesteci în viața mea? N-are importanță. Cuvintele mele se prăvălesc peste mine, ca și bulgării de pămînt, care se prăvălesc peste tine. Ochii mei, gura mea.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, voi aștepta înțelept pînă ce groparii vor înălța cu meșteșug o movilă, apoi, cu inima grea și cu o stîngăcie grotescă, mă voi apleca înainte, precum clovnii, afundîndu-mi fața în noroiul argilos. Printre genele închise pe jumătate văd grimasa consternată a surorii mele, văd cum îmi șterge fața, stau acolo culcată printre eșarfe, mulțimea eșarfelor de mătase se înfășoară în jurul meu, dobitocii, au uitat sub mine scheletul din sîrmă al unei coroane care îmi împunge mijlocul;

voi rămîne acolo culcată, fiule, întinsă lîngă tine, maica ta leșinată, cu un sărut argilos... Mi-e greu să respir. încet, încep să cred și eu în groaznicul meu joc. Văd că sora mea își dă seama de tot.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, voi face scandal. îi voi opri pe groparii care aruncă pămîntul cu lopata; voi cere cu o voce calmă să fie cîntăriți bulgării. - Pînă la gram!, spun liniștită, fără să admit obiecții. Sora mea scoate din poșetă un cîntar farmaceutic, strălucitor, din aramă. - Desigur, spun cu dispreț. Sora mea este frumoasă și zîmbește. - Greutățile nu sînt la mine. - La cine sînt greutatele?, întreb timidă și exigentă în același timp, îndoliata adunare, fiule, șușotește.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, primesc condoleanțele. Cînd Blanka ajunge în fața mea, o îmbrățișez. Jalea i-a urîțit fața, fruntea i s-a îngustat, *totul e disproporționat*, ochii ei s-au apropiat prosteste, iar gluma ei cu strabismul n-a rezolvat asta. Vom sta mult așa; tremur. Deschizîndu-mi ochii, văd pe un alt mormînt niște gropari, mănîncă slănină. - Lajoska, am ceapă verde. Mă simt plină de recunoștință; n-are importanță.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, aș vrea să fiu frumoasă. Frumoasă! Mai tîrziu, aș vrea să fiu o femeie atrăgătoare, gingașă, pe care doliul o chinuise, fără să o răpună, dar este puternică doar pînă cînd aude șoptindu-se în spatele ei nu că este o femeie puternică, ci că este o femeie frumoasă. - Dimineața, doar în sutien, exersează în fața oglinzii cum trebuie să întind mîna. Oare să spun mulțumesc sau, mai degrabă, să turui ce-mi vine în minte, da? Sincere condoleanțe. Da. Deci, voi fi frumoasă. *Negrul* mă va face, pur și simplu, ispititoare. Mă voi gîndi că *eu sînt pămîntul*, iar rimele, care intră în mine, sînt bărbații. N-are importanță, mie nu mi-e scîrbă de nimeni. - Vino-ți în fire, scumpo, spune soru-mea, nu prea încet.

O descriu: va fi o clipă cînd nu voi îndrăzni să mă uit la Blanka, o îmbrățișez cu putere, coapsa mea își caută fără dibăcie locul, printre lacrimi îi văd pe gropari mîncînd slănină. Blanka mă strînge, - trăiesc, îi șoptesc, - iată că trăiesc, lobul urechii îi este găurit, - bine, draga mea, bine, mai rău decît atît nu poate să fie, îmi spune, - nu-i așa că trăiesc?, repet îmbătată de izbîndă. Aș vrea să fiu mai nepăsătoare, fiule. La mormîntul tău ar trebui să stau năîngă, ca un dobitoc, n-aș avea voie să mă gîndesc la propoziții. La mormîntul tău, la mormîntul tău ar trebui să fiu la fel ca tine.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, nu-mi pot dezlipi privirea bătrînă de pe fața ta. Între mamă și fiu nu poate exista prietenie. Îndărătul mamei-prieten, fiul surprinde de-ndată pe spionul care pîndește, iar îndărătul spionului, pe femeia geloasă. Dinspre partea ta, fiule, am fi putut să fim prieteni... Îl rog pe Dumnezeuul tău să te învie. Îi voi oferi afaceri avantajoase. - Uite, Stăpîne, voi începe cu șiretenie.

O descriu: la înmormîntarea ta, fiule, peste sicriu vor întinde steagul unguresc. Roșu! Alb! Verde! N-are importanță; vor spune apoi cîteva minciuni anoste despre patrie. Îți aud glasul - greutatea sînt în buzunarul meu, spui chicotind. Dar preotul firav, prietenul tău, face ordine. Spune: *vă rog*, și își ridică mîna. Totuși, nu poate face nici el prea multe. La Dumnezeu nu-mi place faptul că este atotputernic... Cred că aș fi mai liniștită dacă Dumnezeu ar fi prietenul tău, stînd și ștergîndu-și, acolo, ochelarii aburiți, cu rama din sîrmă. N-are importanță.

O descriu: e necaz mare, fiule. Indiferent dacă Dumnezeuul tău există sau nu, nu așa ar trebui să se trăiască. Te rog, fiule, asta stă în puterea ta, iartă-mă.

O descriu: am descris-o: o descriu. <Am descris-o.>

Fiule.

S-a făcut noapte. Aici totul este străin, nici măcar mașinile nu le recunosc după zgomot. Mă uitam la fotografia ta și mă gîndeam, chiar dacă există viață de apoi, iar tu mai ești într-un fel sau altul, *moleculele* niciodată nu se vor mai realcătui așa cum... Sînt obosită. Nu-mi înțeleg pierderea, o accept doar.

încerc să-mi repet că ai murit, nu cumva să uit asta, nici măcar o secundă, ar fi penibil, aimuritaipuritaimurit.

„Deci, atât de grav e?”, a întrebat mama, de parcă mă certa.

MULT TIMP, NU MI-AM VĂZUT TATĂL. DAR LA SFÎRȘITUL LUI OCTOMBRIE MI-A TELEFONAT EL. ERA FOARTE AGITAT, LA ÎNCEPUT NICI NU I-AM RECUNOSCUȚ VOCEA. TRIST ȘI FURIOS, MI-A TURUIT CĂ NEÎNDESTULAȚII ZUNINO ȘI ZUNGRI, PRETEXTÎND CĂ-ȘI LĂRGESC COFETĂRIA URIAȘĂ, VOR SĂ NE DEMOLEZE CASA UNDE LOCUIEȘTE ÎNTREAGA FAMILIE.

- CASA PĂRINȚILOR MEI, CASA MEA, CASA TA, BĂTRÎNA CASĂ DEVOTATĂ DE PE STRADA GARAY - ÎI TOT DĂDEA ÎNAINTE, ÎN LAMENTAȚIA-I MELODIOASĂ UITÎND, POATE, CHIAȚ DE DUREREA ÎNȚIALĂ.

NU MI-A VENIT FOARTE GREU SĂ-I ÎMPĂRTĂȘESC SENTIMENTELE. CÎND OMUL TRECE DE TREIZECI DE ANI, TOATE SCHIMBĂRILE REPREZINTĂ PENTRU EL SIMBOLUL ODIOS AL TIMPULUI TRECĂTOR; APOI, ERA VORBA DESPRE ACEA CASĂ CARE ÎMI AMINTEA NEÎNCETAT DE BEATRIZ. AM VRUT CHIAȚ SĂ-I ADUC AMINTE ACEST LUCRU DESTUL DE PENIBIL, DAR EL NICI MĂCAR NU MĂ AUZEA.

NECAZUL TĂȚII M-A UMPLUT DE O BUCURIE BOLNĂVICOASĂ; ÎN ADÎNCUL SUFLETELOR NOASTRE NE-AM URÎȚ ÎNTOTDEAUNA.

DE-NDATĂ CE AM AJUNS ÎN STRADA GARAY, CAMERISTA, PE CARE N-O VĂZUSEM NICIODATĂ ȘI CARE, DUPĂ CÎTE ȘȚIU, NU MĂ VĂZUSE NICI EA VREODATĂ, M-A RUGAT SĂ FIU AMABIL ȘI SĂ AȘTEPT PUȚIN. DOMNUL, CA ÎNTOTDEAUNA, ESTE ÎN PIVNIȚĂ, DEVELOPEAZĂ FOTOGRAFII. PE PIANUL NEÎNGRIJIT, LÎNGĂ GLASTRA GOALĂ, ZÎMBEA PORTRETUL MARE AL BEATRIZEI (MAI DEGRABĂ NEVEROSIMIL DECÎȚ VETUST), PICTAT CU STÎNGĂCIE. NIMENI NU NE PUTEA VEDEA; ÎN DISPERATA-MI CRIZĂ DE TANDREȚE, M-AM APROPIAT DE PORTRET, VORBINDU-I:

- BEATRIZ, BEATRIZ ELENA, BEATRIZ ELENA VITERBO,

DRAGA MEA BEATRIZ, BEATRIZ A MEA PE VECI PIERDUTĂ, SÎNT AICI, <TEXT ALTERAT>.

Stă culcată în pat, cu pernele ridicate la spate, privindu-mi, cu un zîmbet ușor, condescendent, încurcătura. O femeie palidă într-o odaie mică.

„Dă-mi supa.” În ceașcă se clatină o zeamă cenușie, văd cum untura închegată se desprinde de pe peretele de porțelan. E neplăcut s-o aud cum soarbe. Tăieței îi atîmă din gură, îi sugă, făcîndu-i să dispară cu o iuțea subită.

„Ce curajos ești astăzi”, spune mînuind lingura. Sar în picioare, mai degrabă repezit, decît iritat. „Dar mamă, de ce nu-mi spui?” „Tocmai asta voiam”, răspunde plecîndu-și ochii; și-a vărsat supa, tăieței fini îi alunecă pe gît. Viermușii se împotmolesc în adîncitura palidă, plină de pete hepatice a claviculei. Întind mîna într-acolo, tăieței se sfarîmă între degete. Îi pun înapoi, unul cîte unul, în ceașcă. Mama mănîncă netulburată, cîtiva tăieței îi alunecă între sînii mari, albi și plăți. Întind mîna după ei, dar cînd îi prind, se divid ca rimele. Îi las să alunece în continuare, iau bucățile rămase și le așez pe o farfurie. „Astă-noapte am căzut în nas”, zîmbește, „i-am trezit de trei ori astă-noapte!” Rîde cînd spune: „Apoi, am făcut pipi pe mine.” Se simte mirosul.

„Bună. E bună”, spune cînd pune la loc ceașca. „Ai hrănit-o frumos pe bătrîna ta mamă.” Îi prind mîna. Stăm așa mult, în liniște; mă uit la cuvertură.

„Să mergem la closet”, spune pe neașteptate.

„Bine”, îi răspund, dar nu mă mișc, pentru că nu știu ce am de făcut. „Ridică-te. Prinde-mă de subsuori și ridică-mă. Ia-mă de braț. Ai grijă de picior. Să pornim.” Ca un militar sau ca un specialist într-o problemă din domeniul lui, fără blazare, dar și fără cel mai mic semn al agitației.

FIREȘTE, ÎN TIMP CE SCRIAM ACEASTĂ ISTORISIRE, ERAM, UNEORI, SĂTUL DE TOATE, ATÎT DE SINCERITATE, CÎT ȘI DE PROBITATE, DORIND SĂ SCRIU IARĂȘI CÎT MAI REPEDE CEVA ÎN CARE SĂ MINT NIȚEL, SĂ FIU PUȚIN FALS, AȘA CUM MI SE ÎNTÎMPLĂ, SĂ SPUNEM, ÎN MOD NORMAL.

Mă ridic. Se trage mai sus, se apleacă-n față și dă la o parte învelitorile, o plapumă descusută și o pătură cafenie, subțire, care spre margine are o gaură mare, arsă; conturul găurii e destrămat, maron închis. Geme.

„Doare.”

„încet numai, numai încetișor.” Cămașa subțire de noapte îi cade în față; în pat duhnește un miros stătut. Cămașa de noapte i-a alunecat pînă la rădăcina coapselor, mă gîndesc, la modul foarte serios, dacă să bag sau nu de seamă asta. Dar este atît de greu să conștientizez că toate acestea reprezintă o realitate simplă și personală, încît (facînd pe grozavul) ele nu mă mai preocupă. Se vede capătul pilozității pubiene; este ca și cum aș fi de niciunde. Pansamentul se întinde de la rădăcina coapsei pînă la genunchi. Înjur, pielea este galben-cafenie, probabil de la iod. Pulpa, gamba sînt foarte subțiri, genunchiul, o proeminență osoasă. Chiar și așa, gamba își etalează frumusețea de odinioară. Pulpele nu se ating, între ele, camea atîmă flasc. îi prind pulpa.

„Ce bună e, caldă.”

„Doare. Acum sîngele coboară, din cauza asta doare.” O unghie de la picior e neagră, din cauza echimozei, celelalte sînt gălbui. Pe degetele de la picioare, bătăături. Văitîndu-se încet, își coboară un picior, își caută pipăind papucul moale. îl văd, dar nu mă mișc.

„Unde mi-e papucul?”, are vocea răgușită. 1-1 dau. „Ai grijă, nu mă atinge.” „Am grijă, dar nu tot repeta să am grijă.” Se reazămă cu mîinile de pat, plasa din sîrmă scîrțîie, se răsuțește în așa fel încît să ajungă jos și cu celălalt picior, cel pansat. Aceste mișcări au epuizat-o, stă vlăguită pe marginea patului, o vrabie mototolită. îi aranjez cămașuța subțire, șifonată, murdară.

„Prinde-mă de subsuori și ridică-mă.” Stau crăcănat, între picioarele mele, cele două picioare ale ei, mă aplec, caut locul de unde s-o apuc. Sărmana ei came! Părul îi strălucește unsuros, are un miros îputit. Mă strîmb. La mijloc s-a făcut cărare, șuvițele atîmă drept, de-o parte și de alta a capului, lăsînd urechile descoperite. Cărarea e albă, pe pielea țestei văd mătreața, lamele mici, palide, găurite de firele de păr.

DOMNULE, PRIMIȚI MULȚUMIRILE NOASTRE PENTRU
FREUDIZAREA DEVOTATĂ.

Îmi îndoi picioarele, îi prind trupul, fețele noastre se lipesc una de alta, ca-n filme. „Ai slăbit.” Ochii ei parcă ar fi pe fundul unei gropi, în jurul lor umbre întunecate, obrazul îi este la fel ca odinioară, gros, bombat, în colțurile gurii, riduri puternice și cîteva fire țepoase de păr, așa slăbită cum e, gușa e bizară, atîmă, de parcă ar fi un balon din care a ieșit aerul.

O ridic mai ușor decît mă așteptam, geme încet de durere, mă trag înapoi, mă izbește iarăși mirosul tare al trupului bolnav. „Stăm aici, ca doi îndrăgostiți”, spune apatică. Mă simt stîngenit, „să mergem.” „Ia-mă de braț.” O iau de braț. „Nu așa, mai tare”, spune enervată. Chipul meu este, probabil, sublim, prea politicos sau prea caritabil, pentru că mai adaugă, „nu mergem la plimbare, ci la closet.”

Ne tîrșîm pe coridor, pe mijlocul acestuia, ca nu cumva să ne împiedicăm de picioarele celor așezați pe margini. Bolnavii stau gură-cască, unii dintre ei șed la baza peretelui. Acolo e întuneric. Cîte o cîrjă ridicată. Veceul se află departe, la capătul coridorului. Se oprește să se odihnească, mă sprijin de ea. Nu știu unde să mă uit, la ea nu vreau. În ciuda zgomotului țevăraiei curbate și al murmurului scăzut, dar continuu al celor care așteaptă, nu aud decît respirația ei.

O cîrjă, căzînd peste marginile diforme ale plăcilor de piatră, alunecă cu un zgomot puternic de-a lungul peretelui. Trec peste ea, dar mama rămîne încremenită locului, ea nu poate decît să-și tîrșîie picioarele. N-am cum s-o las acolo, mă uit a cui poate să fie cîrjă. Vîrful ei arată înspre un trup învelit în cîrpe, cu capul pansat în tifon însîngerat; capul stă aplecat. Îi vorbesc, dar zadarnic, capul nu se clintește. Îmi repet vorbele. O femeie uriașă stă pe un geamantan, are obraji grași, toate părțile trupului ei sînt zdravene, ce căuta aici?, din trupul ei mare, rustic alunecă o voce subțire, isterică.

„Ești tîmpit? Tîmpit de tot? Ce vrei, nu vezi că a murit?”

CE VREI, NU VEZI CĂ SAP UN MORMÎNT? CÎND SE HRĂNEȘTE, NICI LEUL NU SUPORTĂ SĂ FIE TULBURAT. DACĂ NU ȘTII ASTA, TE ÎNVĂȚ EU. HAI, GRĂBEȘTE-TE; FĂ CE ȚI-AI DORIT.

Drept răspuns, lovesc cu poftă cîrja care rămăsese suspendată, făcînd-o să se rotească asemenea unui baston de promenadă. Nimeni nu spune nimic, trebuia făcut de mult acest lucru.

„Nici n-am știut că poți să fii și așa.” Ridic din umeri.

În fața ușii veceului devin nesigur. „Haide, crezi că de aici pot să merg mai ușor?” Veceul bărbaților este închis, ne tîrîm în cel al femeilor. Mama se agață de peretele din scîndură. Prima cabină e liberă, dar nu este hîrtie în ea; caut în spatele capacului. „Am adus cu mine” - și scoate hîrtia din cămașa de noapte. „Unde naibii ai păstrat-o?” „Am cusut aici înăntu, un buzunar. Un buzunar secret.” Mă uit involuntar într-acolo, își bagă mîna prin porțiunea dintre ultimii doi nasturi. Văd prin deschizătură. Partea de sus a pilozității pubiene este rasă. Mă înduioșez. Deci, asta era! *Au tăiat barba piticului.* Miriște. Aș vrea să pipăi cu vîrfurile degetelor, rădăcinile tari ale firelor de păr tăiate.

„Din greșeală, dobitocii! Și știi ce au spus? Crezuseră că mă duc să nasc.” „Nu *li s-a părut suspect* că nu ai burtă?” „Poate m-am îngrășat.” „Da de unde”, spun automat și roșesc. Toate astea la un loc o enervează și mai tare. Nu am nici o reacție.

Ne tîrîm în cabină; este preocupată doar să-și rezolve treburile, își trage în sus cămașa de noapte și-și îndepărtează picioarele. O prind de subsuori, ca să o așez. „Nu”, îmi atrage atenția, „mai întîi întinde hîrtie pe margini”, își duce mîna spre buzunarul secret, gest pentru care își lasă cămașa de noapte, care se prăbușește într-o fulgerare albă, atît de repede, încît amîndoi ne grăbim s-o prindem; ea se clatină, eu mă întind s-o apuc, din cauza asta îmi pierd echilibrul, cu o mîna îi țin mijlocul, cu cealaltă mă proptesc de peretele din spatele chiuvelei. Cade tencuiala.

TRISTEȚE ȘI INFINIT. CÎINI CU BURTA LIPITĂ DE SPINARE ALEARGĂ TĂCUȚI, COASTELE LOR PARCĂ AR FI ÎMPLETITE DIN NUIELE. ÎN RĂNILE ALBE ALE PEISAJULUI ZBOARĂ CIORI. FIREȘTE, FIREȘTE, UITAREA, TRECEREA - DAR UNDE S-A RUPT FIRUL? TRĂIESC TOTUȘI, TOTUȘI E GREU, MAMĂ, TOTUȘI E GREU.

„Nătăfflefule, ce faci matala? ”

„Te țin.”

Mă aplec în față, spre vasul veceului, iar ea se întinde domol pe spate, în brațele mele, de parcă am dansa. Necazul e că nu pot ajunge într-o parte, pentru că stau între picioarele ei. Îmi amortăște brațul. Pînă la urmă îmi iau mîna de pe țeava care coboară din rezervorul de apă, după o scurta clipă de nesiguranță, stăm deja iarăși bine.

„Unde s-a rupt firul?” „Hîrtia”, îmi răspunde în timp ce se agață de gîtul meu, căutîndu-și buzunarul secret. Las frîu liber dorinței din vîrfurile degetelor. „Mi-e frig.” „Da.” Pe șezut, pielea îi este ca de gîscă, iar camea subțire, rece.

„Dar pentru numele lui Dumnezeu, să ne grăbim odată.” Acum observ că nu ne tutuim. „De ce nu mă tutuiești?” Izbucnește într-un plîns uscat.

„Pentru că trebuie să mă c...!”

„Bine, bine”, mormăi speriat, „așa, așază-te frumos.”

„Hîrtia”, îmi spune și nu se mișcă, mă ține de gît, pare din nou puternică.

„Îmi miroase gura a medicamente”, adaugă. Nu sînt atent, sînt preocupat cum să aștern hîrtia pe margini. Considerînd că totul este absolut inutil, fac economie. Apoi, o prind iarăși de subsuori.

„Așa, așază-te frumos.” Își ridică iar cămașa de noapte, își tîrșie laba piciorului, caută o poziție mai comodă. Încep să-i cobor trupul, își îndoaie ușor genunchiul. Această poziție îmi provoacă un surprinzător sentiment de aservire, îmi îndrept urgent privirea la țeavă. S-a bășicat vopseaua. Mama geme.

„Nu pot. Nu mi se-ndoaie piciorul.” Rămînem așa. Pe ea o preocupă doar lucrurile practice. „Și așa numai pipi mi-a trebuit.” Nu mă mișc, pentru că iarăși nu știu ce ar trebui să fac. „Unicul meu fiu, ridică dumneata capacul.” Mă gîndesc de-ndată la hîrtie, îmi mut piciorul de colo-colo, la fel de problematic ca și adineaori, adun hîrtia, înghesuind-o în buzunarul de la blugi. „Să nu uiți să mi-o dați înapoi”, îmi atrage atenția cu seriozitate. Ridic capacul, stînd în picioare face pipi, se aude puternic cum

curge. încep să rid, rîde și ea, astfel că nu mai poate continua, zgomotul de adineaori încetează. , Așa nu pot, poartă-te serios.” Mai picură puțin, într-adevăr e supărată, „m-ai deranjat, restul rămîne în mine.”

„ȘI-A DUS TAINA ÎN MORMÎNT.” Pornim înapoi, ne tîrîm pe coridor, cîrja e tot acolo unde am aruncat-o, mă uit la cucoană, sigură de sine, aceasta mă măsoară din priviri, nechinuimmaideparte, „nu ești obosită?”, dă din mîna a lehamite, o enervează bunul meu simț care stă la pîndă, nu mă mir, o culc, îmi fac loc pe un scaun, mă așez lîngă patul ei.

„Ce bun și ce cald e patul”, suspină. Stau pe scaun, îi mîngîi mîna, e aspră, solzoasă. Adoarme... îmi retrag cu grijă mîna din mîna ei, pornesc încet spre ușă, alunec, de parcă ar fi încă lîngă mine.

„Nu pleca încă.”

Mă întorc, capul i-a dispărut în pema ridicată, fața îi este roșie, ochii îi strălucesc în adîncul găvanelor. îmi face loc, mă culc în adîncitura de

forma unei coveți pe care o scobise trupul ei. Mă întorc pe o parte, pantofii îmi atîmă. Se întoarce înfierbîntată înspre mine, simt că are febră. Plînge iar. Rămînem așa. „Măi!” „Poftim.” „Măi!” în momentul acela spun și eu: „Măi.” „Măi”, mama se prefăce că s-ar rușina, se joacă, „măi... măi, dă-mi înapoi hîrtia!” Mă ridic de lîngă ea rezemîndu-mă într-un cot, dar hîrtia este tocmai în celălalt buzunar, mă foiesc mult.

Simt că parcă mă arde. E fierbinte. „Nu te mișca, rana.” Stăm culcați. „Trebuie să plec.” „Du-te, nătăflețule.” Cobor cu greu. îi sărut mîna. „O să mor”, îmi spune mama. „Aș...”, îi răspund. „Mi-e frică, băiețelul meu.” Văd că totuși am murdărit cearceaful cu noroi.

CÎND SCRIEM O CARTE, ABIA LA SFÎRȘITUL SFÎRȘITULUI AFLĂM
CU CE ANUME TREBUIA SĂ ÎNCEPEM: AL TATĂLUI ȘI AL FIULUI

-

Sfîrșit

.

TOATE ACESTEA LE VOI DESCRIE, CÎNDVA, ȘI MAI
EXACT.

NOTE

'ILLYES Gyula (1902-1983). Unul dintre cei mai mari publiciști, scriitori, dramaturgi și poeți maghiari. Creația sa literară reflectă specificul național al destinului poporului maghiar, opera sa reprezentând începutul schimbărilor paradigmatică din societatea și, implicit, din literatura maghiară. (Nota trad.)

²CSÁTH Geza(1887-1919). Medic, scriitor, critic literar, estetic muzical. Un novator în proza maghiară de la începutul sec. XX, mai ales prin scrierile sale de tip experiment pentru vremea respectivă, texte în care descrie personaje grotești, cu manifestări psihopatologice, inserând, în același timp, rezultatele cercetărilor modeme, pentru vremea respectivă, din domeniul psihologiei. Opera sa este recunoscută începând doar din anii '70. (Nota trad.)

'HATAR Gydzd (1914). Constructor, scriitor, poet, dramaturg, filozof maghiar (până în '90, o personalitate incomodă pentru regimurile politice) care, începând din anul 1957 trăiește la Londra. În creația sa - proză, poezie, dramaturgie, eseistică filozofică - se regăsește preocuparea pentru marile probleme uman-universale, tematică pe care o tratează într-un mod personal, conform concepției sale pesimiste privind istoria, deseori mitologizată. (Nota trad.)

⁴SZABO Dezso (1879-1945). Scriitor, publicist, unul dintre personalitățile remarcabile ale literaturii maghiare din perioada interbelică. În opera sa se regăsește specificul elementelor expresionismului timpuriu, stilul său literar influențând literatura maghiară a anilor '20, personalitatea sa debordantă - mai cu seamă componenta sentimentală - fiind un simbol pentru tinerii din perioada respectivă. (Nota trad.)

'SZENTKUTHY Miklos (1908-1988). Scriitor (autor a numeroase nuvele, drame și eseuri) și remarcabil traducător - mai cu seamă din literatura engleză. Opera sa, cu predilecție scrierile istorico-filozofice, reflectă problematica eternă a existenței umane, precum și miracolul tehnicii raționamentului uman. (Nota trad.)

Alte introduceri în beletristică

E ora două din noapte, e foarte cald și din stradă se aude plînsul unui copil al străzii întrerupt din cînd în cînd de zgomotul farurilor de automobil pe care le sparge cu o rangă de fier. Nu mă pot ridica din pat să mă duc la fereastră și să văd ce se întîmplă de fapt. Îmi ascut auzul cît pot și disting în bocetul continuu al copilului doar cuvîntul „mamăăă” pe alocuri. Îmi imaginez că Piața Lahovary epustie, nu tu un cîine, nu tu un taximetrist, un polițist, cineva care să-l perturbe pe aurolac din litanie lui, să-l latre, să-l înjure, să-l bruscheze. În alte nopți e plin de alde din ăștia prin piață, auzi muzică, motoare ambalate, voci de fete care lucrează cu ora, bîzîitul stațiilor de radio din taxiuri. Acum, nimic. Poate doar alți insomniaci ca mine care aud ceva, dar nu se simt îndemnați să se ridice din pat și să intervină cumva. Probabil că nici unul dintre ei nu și-a parcat mașina în piață.

După voce, copilul nu pare să aibă mai mult de 10-11 ani și măgîndesc ce conținut o avea în mintea lui cuvîntul mamă. Dacă l-a părăsit încă din maternitate, deci dacă nu a văzut-o niciodată, noțiunea este oare lipsită de conținut? Să fie doar o fredonare a unei melodii triste pe care a auzit-o la alții? Dar dacă femeia care i-a dat naștere a fost o bețivă, remăritată, violentă, l-a trimis la cerșit, la furat și, cînd s-a întors cu mîna goală, l-a ciomăgit? De ce o fi plîngînd-o așa? Sau poate ce bîzîie el, celelalte cuvinte din jurul cuvîntului mamă, sînt doar înjurături și măsări? Greu de descifrat doar din melodia plîngăreață și din furia loviturilor în sticlele farurilor care sînt sentimentele acestei ființe umane care se mișcă la cîțiva metri de mine, trei etaje mai jos, în parcare pustie. Dar dacă mama lui a fost o ființă care l-a iubit și l-a îngrijit și acum e moartă?

După ce îmi pun această ultimă întrebare, îmi amintesc că am pe noptieră traducerea în manuscris a Verbelor auxiliare ale inimii de ESTERHAZY Peter, din care am citit mai mult de jumătate înainte de culcare. Aprind lumina, mă ridic în capul oaselor și citesc mai departe. După puține minute în piață se face tăcere sau concentrarea mea asupra textului mă face să nu mai aud nimic.

Despre acest autor cred că am citit cîte ceva prin anii '80 într-o revistă franțuzească. Debutasem de vreo doi-trei ani și nu mi-au atras atenția decît anumite amănunte (ne)semnificative: născut în 1950 (ca și mine), prozator cu gustul experimentului

(ca și mine), debutînd prin '76 (eu în '79), provenind dintr-o familie de conți (eu dintr-o familie de țărani), are un frate fotbalist (eu n-am frați, doar o soră mai mare).

Dintr-un Curriculum vitae al lui ESTERHAZY Peter pus la dispoziție de traducătoarea volumului, d-na Anamaria POP, citesc: „ Copilăria-mi a coincis cu cîteva acțiuni tragice ale socialismului (drept descendenți, în 17 iunie 1951, am fost și noi deportați) - dar, în cazul în care omul supraviețuiește, aceste lucruri abia dacă pot afecta o copilărie. Copilăria mea a fost îngrozitoare doar pentru părinți ”.

În contextul în care am reluat lectura nu mai am de ce să-mi amintesc lectura în franceză a Romanului de producție al aceluiasi autor, prin '91 cred, (cînd, de fapt, doar i-am compătimit pe eventualii cititori francezi - nu aveau cum să înțeleagă ceva!) și nici plăcerea cu care, prin '86, lucrînd la romanul Femeia în roșu împreună cu Adriana BABEȚI și Mircea MIHAIEȘ, mi-am asumat să mă transpun în pielea unui personaj care urmează Gimnaziul Piarist din Timișoara. Deși în același Curriculum vitae de care vorbeam mai sus descopăr o propoziție care pare a fi spusă de personajul meu: „ Mi-a plăcut foarte mult să învăț, descoperind aventura, amarul și beția învățaturii la Gimnaziul Piarist. " Toate astea sînt puse de mintea mea într-o paranteză. Dacă ea, mintea, arfi prevăzută cu un ecran de calculator, ați putea să le vedeți duse la TRASH.

Asta pentru că, în timp ce termin de citit Verbele auxiliare ale inimii și se luminează de ziuă mă simt complet „ introdus în beletristică ”, adică în acea lume în care, făcînd abstracție de orice istorie, bocetul aurolacului care spărgea astă-noapte parbrize și faruri în piața pustie din România 1997 este pur și simplu contiguu cu ceea ce copilul de un an deportat cu părinții conți în Ungaria 1951, devenit adult, avea să noteze: „pentru că dorința de a scrie despre mama, cu toate că uneori apare cît se poate de pe neașteptate, este și cît se poate de incertă, adică trebuie să depun eforturi considerabile, ca nu cumva, pur și simplu, conform dispoziției de moment, să împînzesc întreaga pagină cu o singură literă, cu m m m m m mmm m mmmmmmmmm m mmm mmm ”.

București, 16 august 1997

în aceeași colecție au mai apărut:

1. Petru Aruștei, *Moarte și renaștere. Supraviețuire*
2. Silviu Lupașcu, *Stylit*
3. Ion Miloș, *Iubirea și alte iubiri*
4. Cornel George Popa, *54 de blitzuri și alte chestii*
5. Dorin Popa, *Fără întoarcere*
6. Renzo Ricchi, *Ultimul profet*
- 7.1. Saizu-Nora, *Eu știu că îngerii nuplîng*
8. Dorin Spineanu, *Zile sălbatice*
9. Dumitru Țepeneag, *Roman de citit în tren*
10. Magda Ursache, *Astă vară n-a fost vară*
11. Irina Andone, *Mîngîios*
12. Alex. Ștefănescu, *Gheața din calorifere și gheața din whisky*
13. Josef Haslinger, *Balul Operei*

Lector: Magdalena POPESCU-BEDROSIAN
Bun de tipar: 1997 • Format 1/16 (54 x 84)

PRINTED IN ROMANIA • Tiparul executat la
Imprimeria Institutului European pentru Cooperare
Cultural-Științifică Iași • str. Cronicar Mustea nr. 17
• C.P. 161 • cod 6600 • Tel. 032/233800 • Fax:
032/230197